

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 84-85 (6924-6925)
1998 йил 27 октябрь, сешанба

Сотувда эркин
нархда

Мезбон эдик, меҳмон бўлдик

Азиз болажон! Узинг биласан, биз доимо узимизга турли вилоятлардан меҳмон бўлиб келаётган мактубларни тахририятда мезбондек кутиб оламиз. Уларни қўшқўлаб азиз ўқувчиларимизга тавсия этамиз.

Бу сафар биз ҳам шахримиздаги 214-мактабга меҳмон бўлдик. Оҳ, оҳ, меҳмон бўлиш мазза экан. Аввало улар-

нинг бизга бағишланган қўшиқларига бир қулоқ солгин-а!

**Кўп саҳифанг, варағинг, менга очик кучоғинг,
Йўлимизда чироқсан, барчамизга иноқсан.**

Доимо бор бўл, «Тонг юлдузи»,

Янгиликка мўл бўл, «Тонг юлдузи»...

Қўшиқни яйраб эшитдик.

Атрофга, бизга тикилиб турган мухлисларимиз чехрасига назар ташладик. Барчаси шод, кўзларида қувонч ва ҳаяжон. Учрашувда биринчи суз Бош муҳарриримиз Умида Абдуазимовага берилди. Шеър шеърга уланди, мушоира бошланди. Ёдингдами, саҳифамизда шеърлари эълон қилинган жажжи шоира қизлар. Топлинг, Дилсора Ғозиева ва Лола Бобожоновалар. Улар ҳам гузал шеърларидан ўқиб бердилар.

Мезбонларимиз жуда қизиқувчан, изланувчан эканлар. Бизнинг муҳарриримиз, саҳифалардаги мақолалар, «Ёш иқтисодчи»да эълон қилинаётган фойдали маслаҳатлар билан таъинтирдилар. Энг эсда қоладиган, улар «Қойилмақом қизиқчи» пьесамизни маромига етказиб саҳналаштиришибди.

Балки сен шунча ишни қандай ташкил этишди, деб сўра-

моқчилдирсан. Болажон, интиланга толе ёр. Қолаверса, устозлари Муаттар Алимбекова, Мукамбар Тураева, Нигора Хоназаровалар уларга ёрдам беришибди. Истасанг, сенинг мактабингда ҳам меҳмон буламиз. Фикрларингни эътиборга оламиз. Ахир, «Қарс икки қўлланку!» Газета сеники, шундай экан, унинг ўқимишли чиқишида сенинг маслаҳатларинг ҳам зарур.

Энг асосий гапни айтайми? 214-мактаб ўқувчилари ҳар бир синф учун 10 тадан «Тонг юлдузи»га ёзилишга қарор қилибдилар. Қандай яхши-а! Сен-чи, газетга ёзилишни унутмадингми? Уйлайманки, унутган бўлсанг кеч эмас. Озгина ҳафсала қилиб ёзилсанг, йил бўйи сенга меҳмон буламиз. Учрашгунча, Соғ бўл, болажон!

«Тонг юлдузи» мухбири

Аслида, шоир Матназар ога Абдулҳаким тўғрисида (оғамизга яқинда «Ўзбекистонда хизмат курсатган маданият ходими» унвони берилди) ёзмоқ учун гапни беҳидан ҳатто мазор устига қўйилган. Биринчи янгилик шундан иборатки, одатда, республикамиздаги халқаро анжуманлар фақат йирик шаҳарларда утказиларди. Бу сафар қўтлуг аънава бошланди: Челақ кенти — рўйи замин сайқали бўлмиш Самарқанд шаҳридан йигирма чақирим чамаси олисда бўлса, Кува кенти навқирон Фарғона шаҳридан ҳам чамаси йигирма чақирим масофада жойлашган.

бўлган ОЛМА тўғрисида мақола қоралаймиз, холос.

Маълумки, куни кеча қадимий Челақ ва Кува кентларида улуг зотларнинг таваллуд тўйлари тантанали равишда нишонланди. Биринчи янгилик шундан иборатки, одатда, республикамиздаги халқаро анжуманлар фақат йирик шаҳарларда утказиларди. Бу сафар қўтлуг аънава бошланди: Челақ кенти — рўйи замин сайқали бўлмиш Самарқанд шаҳридан йигирма чақирим чамаси олисда бўлса, Кува кенти навқирон Фарғона шаҳридан ҳам чамаси йигирма чақирим масофада жойлашган.

ки, у кишининг қўлида жомадон бор эди. «Терма комадамизнинг уйини «Нефтчи»нинг стадионида бўлдимиз? Нега Тошкентга қўйилмабди?» деб сўрадим ҳайратланиб. «Йўқ, ал-Фарғонийнинг таваллуд тўйини айтяпман», дедилар ога. «Ҳа-а...» дедим ноқулай аҳволга тушиб. Чой қўйилди, узр сўралди. «Сўйланг-чи, ога».

Матназар ога Самарқандга охириги март 1962 йилда борган экан: «Унда кашшоф эдим», деб изоҳ бердилар. Кейин имконият бўлмаган, фақат бекатларда бир тўхтаб ўтилган, холос.

МАТНАЗАР ОҒАНИНГ ОЛМАСИ

Асосий тантаналар ана шу кентларда бўлди. Вақтли матбуот, радио ва телевидение тантаналардан жонли репортажлар олиб берди. Шу боис тафсилотлар тўғрисида тўхталиб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак. Лекин, издиҳомда қатнашган инсоннинг таассуротлари матбуот назаридан четда қолиши табиий.

Хуллас, шанба куни (24 октябрь) тунги соат бир-иккиларда Матназар ога Тошкентга келдилар. «Кечирасиз, Фарғонадан келяпман, шерикларим Ургенчга кетдилар. Мен қолдим. Зўр бўлди... Ҳаяжоним ҳалигача босилгани йўқ», дедилар. Камина ухлаб ётган эдим — ҳайрон бўлдим. Нима зўр бўлди? Қизиқ, Матназар ога футболга қизиқмасди-ку, терма команدامиз жаҳон чемпионини (Францияни) ютдимикан, деб уйладим. Чун-

— Челақдаги тантаналар поёнида зиёфат бўлди. «Сизни йўқлаяптилар», деди бир йигит. Жуда галати бўлиб кетдим: «Қовун туширганим йўқ эди-ку», деб уйладим. Очиғи, тарвузим қўлтўғимдан тушиб кетди (Исмоил деган шоир йигит кўпинча шу иборани ишлатади). Зиёфатхонага кузатиб қўйишди. Турда Президентимиз, у кишининг ёнларида ал-Бухорий мақбарасини асил ҳолида тиклаган усталар ўтиришибди... Лекин, бизда ҳали ҳам жаҳонни ҳайрон қолдирадиган қўли гул усталар бор экан! Қўйил! Ал-Бухорий мақбараси, атрофидаги гумбазлар ниҳоятда гаройиб тикланибди! Қудратимиз — Ўзбекистоннинг қудрати шунда намойён бўлади... Гаройиботни яратган усталар билан Президентимизнинг ёнма-ён утирганини кўриб,

Фарғоний таълим олган қўхна шаҳар қад ростлаб турибди! Қандай пайдо бўлди, қачон қўрилди, Худо ҳаққи билмайман! Ростдан ҳам бутун бошли бир шаҳар қад кўтарибди... Ҳа, Кувада! Саробми, рўёми?... Лекин, майдонга ййғилган минг-минглаб одамлар беихтиёр чайқалиб кетди. Худди эртақлар оламига кириб қолгандек бўлди. Ҳалигача ўзимга келолмаяпман: қандай қўришди экан?... Халқнинг руҳи ниҳоятда кўтарилиб кетди. Мен-ку, ҳайратдан ёкамни ушлайман, холос... Президентимизнинг нутқини эшитдим. Синчиклаб разм солсам, у киши ҳам ниҳоятда тўлқинланиб кетибдилар: «Мен бундай қўтлуг ишларга бош-қош бўлганимдан фахрланаман!» дедилар. Биз ҳам улугвор ишларга гувоҳ бўлганимиздан бағоят фахрлан-

СОЛНОМАДАН САҲИФА

рости, ич-ичимдан тўлқинланиб кетдим... Бундай ҳолат ҳар қандай мукофотдан аъло, ахир!

Матназар оғанинг ҳаяжони беихтиёр каминага ҳам юкди.

Чой дамланди, бир-икки пиёладан ичилди. Сўнг, мавзу ал-Фарғоний тантаналарига кўчди.

— Кувада асосий тантана бўлди. Оқшом. Осмони фалакни чароғон этиб, минг-минглаб мушаклар отилди. Ранг-баранг учкунларга маҳлиё бўлиб, мундоқ рўпарамга қарасам... Ёпирай, олдимда қадимий Бағдод — ал-

дик... Афсуски, телевизорда ҳам, мақолада ҳам уша ҳолатни тасвирлаб бўлмайди, уни кўриш керак! Амин бўлдимки, халқнинг руҳини кўтарадиган шунақа тадбирлар керак экан. Фақат бизни ўтмишнинг залворли юки босиб қолмаслиги лозим. Худо хоҳласа, келажак пойдевори мустақам заминга қўриляпти...

Матназар ога билан қўшнимиз Эркин Аъзамнинг ҳуроз кичкўргунча суҳбатлашдик. Сўнг, бир-биримизга яхши тушлар тиладик. Дарҳақиқат, камина ширин тушлар қўрибман: бепоён боғ эмиш, мевалар гарқ пишган эмиш...

Тонгда уйғонсам, ташқарида шигалаб ёмғир ёғяпти. Димоғимга муаттар ҳид урилди. «Наҳотки, боғда ётган бўлсам!» Қайси боғда ётганимни ҳеч эслолмадим. Охири бошимни кўтариб, деразага қарадим — стол устида бир дона сап-сарик олма турарди. Хонам хушбўй ҳидга тўлиб кетибди. Фарғонадан келтирилган олманинг ҳиди... Галати бўлиб кетдим. Матназар оғани йўқладим. Тополмадим. Хат ёзиб қолдирибдилар: «Хоразмга боринг, мен кетдим...»

Матназар оғанинг олмасини олиб ҳидладим: оҳ, Фарғона!

Олмани астагина тоқчага қўйдим. Кимгадир илиндим. Кимгадир узим ҳам билмайман... Нонуштадан сўнг, ушбу мақолани ёза бошладим. Чамамда, Матназар оғанинг олмасини «Тонг юлдузи»га илинибман, шекилли.

Кенжа БОТИР

Жаннатмакон диёримизнинг хур фикрли, билимга чанқоқ азиз болажонлари! Сиз ота-бобларингиз, авлод-аждодингиз билан ҳар қанча фахрлансангиз арзийди. Томирингизда Имом Бухорий, Аҳмад Фарғоний, Абу Али ибн Сино, Навоий, Амир Темур каби жаҳон тан олган буюклар қони оқиб турибди. Улар меросини ургансак, уғилларига амал этсак, ҳаётимиз янада нурафшон ва мазмунли бўлади.

Бу йил биз ислом оламининг етук муҳаддис, «Ал-адаб-ал-муфрад» («Адаб дурдоналари»), «Китоб ул-виждон», «Таърих Бухоро» ва бошқа бир қанча китобларнинг муаллифи Бухорий бобомизнинг 1225 йиллик таваллудларини кенг нишонладик, ойнаи жаҳон орқали «Имом ал Бухорий» номли видеофильмни томоша қилдик. Президентимиз ташаббуси билан Самарқанднинг Хартағи қишлоғидаги қаровсиз мақбаралари муқаддас ва табаррук зиёратгоҳга айлантирилди. Бухорий бобомизнинг хизматлари бундай юксак баҳолашнинг сабаблари бор, албатта.

Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Исмоил ал Бухорий ҳижрий 194-йилда Бухорода таваллуд топганлар. Ун ёшга тулмасларидан ҳадис урганмоққа киришганлар. Ун олти ёшларида оналари ва акалари билан ҳажга бориб, тўрт йил Маккада яшаганлар. Сунг Муҳаммадалайхиссаломнинг ҳадисларини тўплаб, тартибга кел-

тириш ниятида юртма-юрт кезиб ҳадислар ёзиб олганлар. Жами 600 минг ҳадис тўплаганлар. Ҳозирги кунда Бухорий бобомизнинг 4 жилди «Ал-Жомий ас-Саҳиҳ» («Ишонarli тўплам») — ҳадислари нашр қилинган. Бу ҳадислар иймон, илм, икки ҳайит, Ҳаж, тиб, тақдир, адаб, дуолар, либос ва бошқалар ҳақидаги китоблардан иборат.

Қиёслаб куринг: Бир киши илмни урганади, узи ургангач, бошқаларга ҳам ургатади. Булар мумин кишилардир. Баъзилар илм урганиб, узгаларга ургатади, аммо узи илмига амал қилмайди. Булар фосиқ (ярамас) кишилардир. Учинчиси узи ҳам урганмайди, узгаларга ҳам ургатмайди. Булар кофирлардир.

Жумладан, илм урганмоқ ва илм ургатмоқнинг фазилатлари ҳақида Расулulloх айтганлар:

«Аллох таоло менга юборган ҳидоят сингари илм ҳам қўп ёққан ёмғирга ўхшайди. Баъзи ер соф, унумдор бўлиб ёмғирни узи-га сингдирадидлар, ҳар хил усимликлар ва кукатларни устирадир ва баъзи ер қўроқ, қаттиқ бўлиб, сувни эммасдан (шиммасдан) узи-да тўплайди, одамлар сувни ичгайдирлар, ҳайвонларини ҳам экинларини сугоргайдирлар. Баъзи ер эса текис бўлиб, сувни узида тутиб қолмайди, кукатни ҳам қукартирмайдир».

Биз илмни урганайлик, унга амал қилайлик, шунда боболаримиз руҳи шод бўлғай.

Ҳадислардан яна бирида шундай ёзилади:

Расулulloхдан сурадилар: — Қайси ҳислатлар исломда энг яхшидир? Айтдилар: — Очларга таом бермоғинг ва таниган ё танимаганга салом бермоғинг.

Қани, болажонлар, тугрисини айтинг-чи, сиз бегоналарга ҳам салом берасизми? Кучада сизга бегона бўлган, аммо соч-соқоли оппоқ нуроний отахон кетаётган бўлса, салом берганмисиз? Еки мактабингизга меҳмонлар келса,

салом берасизми? Бизда очлар йўқ, таом бермоғингиз шарт эмас, аммо саломни қанда қилмасликни ушбу ҳадисдан тушуниб олгансиз, деб уйлаймиз.

Расулulloх: Бир-бирингизни ёмон кўрматлар, бир-бирингизга ҳасал қилманглар, бир-бирингиз-

Жаннати боболар

вамиз, уларни ҳурматлаймиз. Бу ҳақда Абу Ҳурайра ривоят қиладилар: Бир одам Расулulloхнинг ҳузурларига келиб, «Менинг яхши муомала қилмоғимга ким ҳақлироқдир?» — деб суради, Жаноб Расулulloх уч марта «Онанг», сунг «Отанг» деб жавоб қилдилар.

Қобил фарзанд ота-онасини ҳақорат этмайди, аммо билиб-билмай бошқаларни сукса, уз ота-онасини ҳақорат этган ҳисобланади. «Ё Расулulloх, одам уз ота-онасини қандай қилиб ҳақорат қилмоғи мумкин?!» — дейишди. Жаноб Расулulloх: «Бировнинг ота-онасини суккан одам уз ота-онасини ҳақорат қилган бўлур», — деб жавоб қилдилар.

Азиз болажонлар! Илм фазилатлари ҳақидаги ҳадис билан мақолани якунлар эканмиз, Сизни албатта Бухорий бобомизнинг ҳадисларини ўқиб чиқишга ва ҳаётингиз давомида ундан фойдаланишга даъват этмоқчимиз: Уқинг, урганинг. Хулоса чикаринг!

Расулulloх айтганлар: Тушимда менга бир идишда сут келтирилди, қонгунимча ичдим, ҳатто тирноқларимдан сут чиққанини кўрдим. Саҳобалар сурадилар: Сутни нимага йўйдингиз? — Илмга, — дедилар Расулulloх.

Маҳмуда ВАЛИЕВА,
Тошкент шаҳар Юнусобод
туманидаги 274-мактаб
муаллимаси.

Марям опанинг дуоси

— Опа, катта бўлганимда машина ҳайдайман. Сизни уз машинамда олиб юрсам майлими?

— Майли, болам, майли.
— Кейин-чи, кейин... — Болакай лабларини тишлаб тўхтади. Ҳалигина чарақлаб турган масъум чехраси сўлгин тус олди. Мижжаларида ёш гилтиллади. — Сўгин... «ойи»ни курсак лой сачратиб утиб кетамиз.

— «Ойи» ким?
— Ҳалиги... менинг ойим-да.
— Нега, ахир у сенинг онанг-ку?
— Йўқ, йўқ!.. — Бола бошини сарак-сарак қилиб, йиглаб юборди. — У менинг онаммас!.. Сиз менинг онам!!!

Марям опа вужуди титраб, норасидани бағрига босди, юз-кузларидан ўтди ва у ҳам куз ёшларини тиелмай энтикди. — Болам... узимнинг Тохиржоним... — дея шивирлади.

Аёлнинг бағрига сингиб кетган мурғак вужудни тасаввур этарканман, беихтиёр, менинг ҳам юрагимни нимадир тимдалаб кетгандай бўлди, қаттиқ ачишди.

А. Икромов туманидаги А. И. Хлебущкина номли 22-Меҳрибонлик уйи директори Н. И. Вершагинага уз ниятимни айтганимдаёқ, менга Марям Ҳафизова деган аёл билан учрашишимни, бу аёлнинг нафақат жамоа уртасида, балки қанчалаб тарбияланувчилар, шикаста дил болалар қалбида ҳам чуқур меҳр-муҳаббат ҳиссини уйғотганлигини раҳбарларга хос ҳурмат билан айтган эди.

Марям Ҳафизова асли тошкентлик. У уз фаолиятини Чиноз шаҳридаги «Меҳнат» болалар уйидан бошлаган.

— Даставвал, ёшлар етакчиси бўлиб ишлаганман, — деб ёслайди утган умрини Марям опа. — Шулар билан утган ҳар бир куним минг йилга татирди, бирини суяман, бирини қучаман...

Сунгра у шаҳардаги 1, 6, 22-болалар уйларида тарбиячи бўлиб ишлаган. Ҳозирги кунда ҳам Марям опа шаҳардаги А. И. Хлебущкина номли 22-Меҳрибонлик уйида бош тарбиячи бўлиб фаолият кўрсатмоқда.

Бу болажон аёл билан суҳбатлашар эканман, унинг ҳаёти, хотиралари худди тасвирга қучган лавҳадай куз унгимда жонлана бошлайди...

Куча шовқинидан ҳолироқ ички йулакдан бораркан, рупарасидаги муъжазгина гиштин иморатни кўриб, унинг қадами секинлашди. Негадир юраги бир қалқиб кетгандай бўлди. Ҳа, бу уша болалар уйи. Илгари у бу гуша ҳақида уйлаганида дераза ойнасидан олисларга қадалган маънос нигоҳлар ён-веридан қандайдир илжин билан боқувчи гамгин кузларни тасаввур этиб, вужуди титраб, юрак-бағри тукилиб кетгандек бўларди. Уларнинг барини қучоғига олгиси, бағрига босгиси келарди, жароҳатланган ярим кунгилларига малҳам бўлишни истарди. Гуе уларни кимдир хафа қилаётгандай, кимдир силтаб ташлаётгандай юраги уз-уздан қаттиқ ачишиб кетарди. «Йўқ, мен уларнинг ёнида бўлишим керак... Уларни ҳеч кимнинг хафа қилишига йўл қўймайман...» У шундай қарорга келади ва бу қатъий қарор мана шу даргоҳга етаклади. Бундан қирқ беш йил олдин Чиноз шаҳридаги «Меҳнат» болалар уйига қўйган илк қадами Марям опанинг худди

кечагидек эсида. Эҳ-ҳе, шундан бери қанча сувлар оқиб ўтди, қанча дарёлар... Бунга ухшаган бир неча болалар уйларида бўлиб, меҳрга ташна қалбларга меҳр улашди, уларнинг синиқ дилларига оналик муҳаббати билан малҳам бўлди. Антонина Ивановна Хлебущкина, Абдуҷаббор Исроилов, Матлуба Юсуповна каби қанчадан-қанча дарёдил инсонлар билан бирга ишлашдек бахтга эришди. Унинг оналик меҳридан сув ичиб, мушфиқ бағрида яйраб усган болакайлар бугун катта ҳаёт йўлининг турли бекатларида уз бахтини топиб, турмуш деб аталган асов дарёнинг шиддатли оқимиға аллақачон қушилиб кетишган. Бири ўқитувчи, бири шифокор, бири эса ҳисобчи...

Ҳар гал Марям опа дуога қўл очар экан, Аллоҳдан шунини илтижо қилади: «Илоҳ, ҳар бир бола уз ота-онаси бағрида бўлсин...»

Илоҳим, Марям опанинг эзгу дуоси ижобат бўлғай.

Онажон ОДИЛХОНОВА.

Емғирларнинг шивирлаши-ю, барглarning шитирлаши, барча-барчаси кишига завқ бағишлайди.

Дам олиш кўни ҳам қуёш чарақлаб, оламга уз нуруни сочди. Шу кўни пойтахтимизнинг Мирзо Улуғбек номидаги истироҳат боғи ота-она-ю устозлар ва мактаб ўқувчилари билан гавжум бўлди. Бу ерда «Оила ва экология-болалар нигоҳида» мавзусида бадиий ижодиёт фестивали бўлиб ўтди.

Шаҳар мактабларининг «Экология» тугараги аъзолари материал чиқиндилари ва турли ичимликлардан бўшаган

Уқувчиларнинг ишларини қуриб, тугриси жуда ҳавасим келди. Иштирокчилардан бири Шайхонтоҳур туманидаги 136-мактаб ўқувчиси Сурайё Йўлдошева билан суҳбатлашдим.

— Сурайё, бугунги курик танловда қайси ишларингиз билан қатнашдингиз?

— Бугунги танловга «Оиламиз» деб номланган ижодий ишимни олиб келдим.

— Ижодий ишингиз билан яқиндан таништиринг.

— Мана 1-бетида ойим ва адамлар, бу эса укам, у уйда 14 та каптар боқади, синглим Саодат эса, аквариумда балиқ боқишга қизиқади.

Узим 2 та урдак, хурос, товук боқаман. Оиламиз аъзолари ҳайвонот ва усимликлар оламини севишади, хонада турли гуллар устирамиз.

— Китоб, рузномалар ҳам ўқиб турасизми?

— Ҳа, бадиий китобларни, журналларни, «Тонг юлдузи» рузномасини севиб ўқийман.

Сурайё билан суҳбатлашар эканман, унинг тиришқоқ, фаол, табиатни сеувчи қиз эканлигидан хурсанд бўлиб, ишларига омад тиладим.

Танловда 186-мактаб-

«Олтин куз-98»

нинг 10 дан ортиқ қатнашчилари мукофотландилар. Тугарақ раҳбари Тохир Усмонбеков голиб ўқувчилари Ойбек Юнусов, Ҳабибулла Миралиев, Баҳром Муҳаммадсолиҳовлар ҳақида фахр билан сўзлаб бердилар.

Юнусобод туманидаги 97-мактаб ўқувчиси Наргиза Исаева, 1-гуруҳ ногирони Темур Шукуровлар «Экосан» жамғармасининг махсус совғалари билан тақдирландилар.

Тошкентдаги «Экосан» жамғармасининг директори Шоира Ибрагимова: «Бу танловни утказишдан мақсад-ўқувчиларнинг умумий маданиятини ошириш, табиатни асрашга ундаш», — деб таъкидладилар.

Жамғарма 300 дан ортиқ ижодий ишни қуриб чиқиб, шундан 73 тасини тақдирлади. Шоира опанинг айтишича, ҳар йили кузда шундай танлов утказилади.

Байрамда «Кока-кола» фирмаси барчани узининг ёқимли, шифобахш ичимлиги билан сийлади. Хуллас, «Экология ва оила-болалар нигоҳида» тадбири мазмунли ва серзавқ утгани билан қатнашувчиларда катта таассурот қолдирди.

Шерзод АБДУАЗИМОВ,
273-лицей мактаб ўқувчиси

Ислом Шогулумов

Ҳаёлимизнинг
ақлини
ишқорини

Икки нафаси
маънавияти

«ШАРҚ, ЗАРИФ, МАТНА»
БЕШ КУН
11.000.000.000

Эй, менинг ҳасрат сандигимни очиб юборган тиниб тинчимас неварам — сенинг отанг, менинг жигар порам, бош фарзандим Алишерим эди. Сен ҳам унинг бош фарзандисан. Шундай дейишимдан мурод — бош фарзанд йул очувчи бўлар экан. Ҳа, у Оллоҳнинг никоҳ уқитиб эр-хотин бўлган бир ёш оилага юборган дастури — битиги экан. Шундай, бизни яратган Қудрат эгаси ўз Каломидан ташқари фарзандлар орқали ҳам ўз ҳукмларини юборар экан. Бунинг биров билар экан, биров билмас экан. Билмаган бандаларига Оллоҳ вақти соати билан билдириб турар экан.

Оллоҳнинг иноятига шукроналар бўлсинки, 1955 йилнинг февраль ойида бош фарзандимиз Алишер дунёга келди. Ҳа, уғилдир давлатнинг боши деганларидек мўл-кўл ниятларимиз холис эди. Биз ҳам пиру бадавлат ободон оилалардек яшасак дердик. Замонавий уйлар қуриш, туйлар қилиш орзусида яшар, фаровон ҳаёт кечирсак, деб ният қилардик. Боз устига, дастурхонимиз тўкин, кийимлар ҳам башанг бўлиши кераклигини сезардик. Рост, ёш оилаларда ўзи шунақанги эзгу ният ҳукм суради. Гуё оила қурмайди, балки дунёни қайта қура бошлайди. Қурганда ҳам ўзига мослаб, нишоблаб қургиси келиб қолади. Билмайдик, бу оламдаги барча орзу ниятларнинг эгаси, Яратгани бор. Бари ўлчовли, бандасининг эмас, Эгасининг буюргани бўлади. Беш кўлни оғзига тикиб бўлмайди. Керагидан ортигини еб бўлмайди...

Биз бунинг билан ҳамма ёш оилалардек гўзал нарсаларга ташнамиз. Истаётган бойликларимиз бирданига муҳайё бўлиб қолишини хоҳлаймиз. Бунинг учун кечаси-ю кун-

дузи уч сменада ишлашга ҳам розимиз. Катакладек уйларда яшаб бўлмайди. Уғил туйлар қилиш керак...

Мен унда босмаҳонада бетиним ишлардим... Бунинг чақалоқни онасига қолдириб, дўхтирхонага ишга кетарди. У пайтларда ҳозиргидек фарзанд қурган оналарга икки-уч йиллик дам олиш имтиёзлари йўқ эди. Бир ойгина имтиёз берилар эди, холос. Раҳматлик қайнонам

Марямхон бунинг ҳам тиниб-тинчимайдиган тадбирли аёллардан эдилар. Иккита катта сигирларидан соғган сутларини маҳалладаги бошқа сигири борларга ўхшаб йигиб, қув пишиб ёғ қилиб, қатик увитиб сотардилар. Шу ишлардан ортиб Алишерга ҳам қарардилар. У анча питирак бўлиб эмаклаб қолган даври эди. Бир хил болалардек инжиқ, йиғлоқ эмасди. Қорни тўқ бўлса, ўйинчоқларга андармон бўлиб ўтираверарди. Қорни жуда очиқиб кетса, «хув-хув»лаб хона ўртасидаги ҳовузчага ишора қиларди. Сабаби, бу ҳовузчада ачиб қолмасин учун оқликлар сақланарди. Ариқчадан билладек сув кириб, нариги ёғидан чиқиб турарди. Алишер ейдиган ош-овқатлар ҳам шу ҳовузчада турарди. Ҳозиргидек музлатгичлар қайда дейсан? Биз унинг ҳовузга қараб қўл чўзишини завқланиб кузатар, «Алишернинг ошхонаси» деб шавқланиб кулардик. Аммо кун келиб, тақдир бизнинг устимиздан кулиб қўйишини тасаввур ҳам қилолмасдик. Бир кун қайнонамиз Марямхон ая Алишерни ҳовли юзидаги шолчага утқазиб ҳар доимгидек, ўйинчоқларини олди-га уйиб, сигир соғгани молхонага кириб кетибдилар. Челақни сутга тўлатиб чиқсалар Алишер жойида йўқ

эмиш. Челақни кўтариб ҳовузча тарафга юргани сари ҳовуздан биқирлаган овоз чиқармиш. Югуриб келсалар Алишер ҳовузчага тушиб қувларга тирмашиб гўдақинам ҳалокат билан олишиб ётганмиш. Бола шўрлик қорни очган, ҳовузча тарафга эмаклаб борган-да, тушиб кетган. Биз ишдан келганда бола ўзидан кетиб ётарди. У анча сув ютган, ажал чанга-лига бир тушиб чиққанлиги беҳол юзидан сезиларди. Шунда эр-хотин билдикки, болани дунёга келтиргандан кейин унга беписандлик билан қарамаслик керак экан. Биз эр-хотин тинимсиз ишлаб уттиз қилганимиз билан бепарволигимиз оқибатида яратган Оллоҳ тўққиз қилиб қўйиши ҳеч гап эмас экан. Оллоҳ шундай фарзанд бердимиз, энди бойлик, яшаб қолиш учун эмас, уша бола учун яшаш, уни соғлом, баркамол инсон бўлиши учун ота-

да учишга ўрганиб қолган-дексан. Ҳамиша шундай бўлади, — деган қатъий ишонч бор сенда. Бунинг ҳам табиий сабаблари бор, билсанг. Сен отангдек қаттиқчиликнинг нонини еб ўсмадинг. Биз бир умр орзу қилган тўкинчиликнинг нонини еб катта бўлдинг. Ямоқли нарсаси киймадинг. Бўш дастурхонга термулиб қолмадинг. Зориқмадинг, демоқчиман-да.

Бундан хулоса чиқариб, киши ҳаволаниб кетмаслиги учун, албатта зориқб-роқ ўсиши керак экан-да, деб уйларсан.

Йўқ, Шарофжон, асло ундоқ эмас. Ўзи мўл-кўлчиликнинг заминиде ҳамиша йўқлик ётади. Йўқчилик инсоннинг ақлий ва жисмоний имкониятларини ишга, меҳнатга чорлайди. Ҳа, одамзодда чексиз, чегарасиз имкониятлар борки, баъзан одам қилиб қўйган ишига ўзи маҳлиё бўлиб қолади. Бугунги ихти-

роларнинг бари уша инсоннинг чексиз

имкониятларимевасидир. Бундан эллик йил муқаддам тошкентликлар қиш кунлари сандалда ўтириб жон сақлардилар. Ҳа, ота-болаларимиз бир умр шундоқ шароитда яшаб келганлар. Ҳозирда шундоқ яшаб буладими? Темир қувурлар бўлмаганлиги сабабли, ариқлардан сув ичишган. Бир тасаввур қилгин, ўғлим, ҳозирги баланд уйларнинг йигирманчи қаватларига челақлаб сув ташишни. Уша даврда, умуман, бунақа баланд бинолар бўлмаган. Энг баланд бино икки ё тўрт қаватли бўлган. Ёки бўлмасам, бир кунда неча юз минг одам поезд, самолёт ва автобус, енгил машиналарда сафарларга чиқишарди. Пиёда йўлга чиқишни тасаввур қилиб кўр. Ахир, қадимда шундоқ бўлган... Отда, аравада йўлга чиқишган.

Сен кўриб турган жамики техника, компьютерлар билан боғлиқ ақлли машиналарнинг бари инсон ақли-идроки, тафаккури имкониятларининг меваси, Шарофжон!

Ҳамма гап кишини янгиликларни ўз вақтида илғай олишида, қадрлашида, бундай ўта ақлли машиналар орасида кўзи тиниб, боши айланиб ўзини йўқотиб қўймаслигида. Энг муҳими — бефарқ бўлмасликда.

Одам бефарқ бўлдими, тамом жамийки қўлга киритган бойликлари барбод бўлаверади. Емири-лаверади. Охир-оқибат яна йўқчиликка қараб юз тутати. Дунё дунё бўлгандан бери қанчадан-қанча ривожланишлар бўлгану, қанчадан-қанчаси юзтубан кетган. Ҳа, кишилар тайёрга айёр бўлиб қолганларидан шундай бўлган. Бор, мавжуд бойликларни ардоқламай исроф қилишнинг оқибати инқирозга олиб келган, билсанг, болам.

Биз ҳам назаримда сени ўраб ва чирмаб турган меҳрининг қадрига етишни қалбингга кирита олмадик, шекилли. Шунданми, тугилиб ўсган, киндик қонинг тўкилган жойлар сенга тордек кўринаяпти. Ёки, сен, биздан кўра оламини кенгроқ кўраяпсанми? Яхлитроқ тасаввур этаяпсанми? Ватан деб унга ёпиша олмайдиганлар сирасиданмисан? Ахир, Тошкентдек шаҳри азимнинг ўзида минглаб турк, ҳинд, араб йигитлари, инглизлар, олмонлар, руслар ўқишяпти, ишлашяпти, тижорат ишлари билан машғул бўлишяпти. Уларнинг бари Ватанлари номи билан иш кўрадилар. Киндик қонлари тўкилган ерларни бойитиб ётибдилар... Ҳали бизнинг ёшларимизга бу фазилатлар тўлалигича урф-одат бўлганича йўқ. Ишбилармонларимиз ҳозиргача чет элларда фирмалар очиб, доврўқ қозонишгани йўқ. Бўлса ҳам, жуда оз. Балки, сен, иншооллоҳ, шундай қалдирғочлардан бири бўларсан, а, Шарофжон?!

— Ҳа, ана энди ўзингизга келаяпсиз, бобо-жон, дейсанми?

Ўзимдаман, ўз билганимдан йироқлашиб қаёққа ҳам борардим. Шукроналар бўлсинки, менинг ўзимдан кетиб босар-тусаримни билмай қолишимга Оллоҳнинг ўзи ҳам йўл бермаган.

БОШ ФАРЗАНДА - БОШ БИТИК

ШАВКАТ
РАҲМОНГА

1

Ака, шоир юраги гул,
Тиконларни суймайди.
Бир кун ўтсам бу дунёдан
Ҳеч ким менга куймайди.

Тунлар мени чорлайверар,
Онагинам кўзлари.
Кўзларимга суртай десам,
Тополмадим изларин.

Бу дунёга келган кимлар,
Кетган кимдир билмадим.
Юрагимни очиб дўстга —
Нечун бир бор кулмадим.

Ўзган қолди олисларда,
Гўдак каби ўксиниб.
Тошканд — Ўзган
йўлларида,
Юрагим ётар синиб.

Йўқлов

Баъзан соғинч телба этар,
Ҳеч ўзимга келмайман.
Менга азиз қабрларга
Ким тош қўйди билмайман.

Баъзан қисмат бош
эгиб қўй,
Тирикларнинг сабрига.
Анча бўлди боролмадим
Онажоним қабрига.
2
Бу дунёда мазорлар кўп,
Мендан кўра бағри бут.
Яқинларим унда ётар
Мени қилишиб унут.

Ака, нима қилган эдим,
Юрагимни тилишди.
Менга алам қилган жойи,
Ёлғизлигим билишди...

*Яланғочнинг дарахтлари,
Ака, сизга ўхшайди,
Ҳар йил кузда
япроқларин —
Қабрингизга тўшайди...

Менинг эса юрагим қон,
Қулар йиғлаб ўтади.
Самарқандга боролмайман
Гарчи ўғлим кутади.

Бир кун унинг ҳузурига,
Шоир бўлиб қайтарман.
Шунда гўзал эртақларим
Унга йиғлаб айтарман.

Ака, шоир юраги гул,
Тиконларни суймайди.
Бир кун ўтсам бу дунёдан
Ҳеч ким менга куймайди.

Дилмурод ҚОСИМ

Бундан бир йил муқаддам Ўзбекистон радиосининг Муסיкий ёзувларни қабул қилиш бўйича бадий кенгашининг навбатдаги йиғилишида 10 ёшлардаги қиз «Ватан мадҳи» ҳамда «Олтин балиқча» номли кўшиқларни ижро этди. Бадий кенгаш аъзоларига қизчанинг ўзини катта хонандалардай тутиши, ёқимли овози, сўзларни бур-

табнинг 6-синфида аъло баҳоларга ўқийди. Шу билан биргаликда, шаҳардаги 3-сон болалар санъат мактабида қашқар рубобини чалиш сирларини ўрганади. Кўпгина катта-кичик концертларда иштирок этиб, ўзининг созандалик маҳоратини намойиш этди, томошабинлар олқишига сазовор бўлди, мутахассислар эътиборига туш-

НИГОРА

ро-бурро қилиб талаффуз қилиши айниқса, кўшиқдаги фикр ва мазмун, ҳолатни тингловчига етказа билиши ёқди. Бу етук санъаткорлар эътиборини тортган қиз ким экан деб ўйларсиз. Мана, Нигора Турғунова, танишинг. Тошкентдаги 162-урта мак-

ди. Нигора устози, композитор Мансур Қаҳҳоров билан биргаликда кўплаб кўшиқлар ўрганмоқда. Уларнинг айримлари радио ва телевидение орқали мунтазам бериб берилмоқда.

Нигора яқинда Ўзбекистон радиоси томонидан Муста-

қиллигимизнинг 7 йиллигига бағишлаб ўтказилган болалар ва ўсмирларнинг «Озодлик ўлкаси» танловида ўз кўшиқлари билан қатнашиб ғолиблар сафидан жой олди. Бу нарс ҳам Нигоранинг тинмай изланаётганли-

Орзу

ги ва меҳнатсеварлигидан, устозлар ишончини оқлаётганлигидан далолат бериб турибди.

Нигоранинг яна яхши фазилатларидан бири кўп китоб ўқийди. Чунки у китоб ўқимасдан, пухта билим олмасдан туриб яхши хонанда бўлиб етишиш мумкин эмаслигини яхши билади.

Нигора ўқиш ва кўшиқ айтишдан бўшаган пайтларида эса бадминтон уйнашни хуш кўради, ойисига уй юмушларида ёрдам беради. Нигора келажакда эл назарига тушган хонанда бўлишни орзу қилади. Биз унинг бу эзгу тилаги амалга ошишида муваффақият тилаймиз.

Туроб НИЁЗ

안녕하세요

우즈베키스탄

МИТТИ ЙЎЛ ПОСБОНИ ҲАҚИДА

(Еттинчи эртақ)

таътил пайтида катта йўл посбонлари қаторида ишляпти экан.

Миттигина жуссаси сал бало-ндрок машиналар орасида ку-

тида самолётдан тушгач, «Хуш келибсиз, ўзбеклар!» деган инглизча шиорни кутариб турган корейс дўстларимиз томонга юрдик. Бизни куриб улар «Ҳозир ўзбекистонликлар келишсин, бирга кетамиз», дейишди. «Биз Ўзбекистонданмиз», деб ўзимизни таништирганимизда улар ўзларининг тилларида ҳайратланиб бир нималар чулдирашди.

Сафаримиз давомида дугонамиз Ли Жи Хянг бу воқеа ҳақида уялиб сўз очди. «Аввало бизни кечиринглар, Ўзбекистон ҳақида биздагилар кўп нарс билишади, лекин бизга сизларни кутиб олиш топширилгач, Ўзбекистон ва ўзбеклар ҳақидаги билимларини синаш тўлдириш учун кутубхонага бордик. У ердаги китобларда ўзбеклар қора танли, кўзлари қисик, далаларда от миниб тушган рангли расмлар бор экан. «Ўзбекча қалпоқ» («Дўппи» демоқчи) кийган ёш йигит-қизларнинг ҳам таналари қора эди. Шунинг учун бу ерга келадиган талабаларнинг ҳаммаси ўзбек эканларини билган ҳолда аэропортда бутунлай бошқача одамларни кутгандик», — деди.

Ана шунақа! Қолаверса, мустақил бўлганига энди 7 йил тўлган Ўзбекистон талабалари қанақа бўлишаркан, улар рус тилида гапиришса керак деб русча «Здраска!», «Спасибка!» сўзларини ёд олишибди.

Бизни ўз она тилимизни тўлиқ билишимиз, рус тилида, инглиз тилида, бемалол гаплашаётганимизни кўриб ҳайрон қолишди.

Сиз-чи, сиз ҳам ўзбекистонлик ўқувчилар деганда ўзингизни оқлай оласизми? Ёки бизнинг дугоналаримиз каби уялиб қолмаслик учун бошқа мамлакатлар ва халқлар ҳақидаги билимингизга ишонасизми? Билмасангиз сўранг, ўрганинг!

Сизга бу йўлда фақат омад ва фақат омад тилаб ўзбекистонлик оқ танли опангиз,

Наргиза ҚОСИМОВА,
Водил.

ринмай ҳам қоладиган пишиқина бу боланинг билими-ю дунёқарашига тан бермай иложим қолмади. Ҳа, айтгандай у тезроқ 23 ёшга тўлишни орзу қилар экан. Чунки у машина миниши ҳам биларкану аммо корейда 23 га тўлмагунча рулга ўтириш мумкин эмас экан.

«ҚОРА ТАНЛИ
ЎЗБЕКЛАР»

(Саккизинчи эртақ)

Шунақасиям буларканми деяпсиз шекилли, а? Ҳа, буларкан. Аниқроғи бўлган экан.

Биз ўзбекистонлик беш нафар талабалар Сеул аэропор-

«Тонг юлдузи» иловаси билан республикаимиздаги нуфузли нашрлар сафидан муносиб ўрин олганини ўқувчиларимиз кўриб-билиб туришибди. Биз муштарий учун газета чиқарамиз, муштарий учун хизмат қиламиз.

Агар «Тонг юлдузи»га обуна бўлсангиз ҳар сонини бир ҳафта мобайнида мазза қилиб ўқийверасиз. (Ўзи ҳам 16 вароғде!) Кўнглингиз тўқ бўлсинки, газетамизнинг янги сониди ҳеч бўлмаса биттагина шов-шув бўладиган мақола ёки мўъжаз асар бўлади. Ундан ташқари, ўқувчиларимизнинг долзарб мактубларини ҳам мунтазам равишда ёритиб борамиз.

Обуна йил бўйи давом этади, лекин кузда авжига чиқади. Зеро, жўжани ҳам кузда санайдилар!

Шошилинг, жўжани санайдиган пайт келди!!!

ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

“Тонг юлдузи”га илова
иқтисодий газета

Обуна - 99

Устозларимизнинг
ҳам
севимли
газетаси

УСТОЗЛАРДАН БИРИ

Бир вақтлар “Ўқитувчи замонлар занжирини боғлагувчи халқадир” деган ҳикматни эшитгандим. Мен Самара опа билан суҳбатлашаётиб, худди ана шу тавсифни эсладим. Очiq чехрали, ҳар ишда батариб ва анчайин мулоҳазали бу аёл айни вақтда Самарқанд шаҳрининг Темирийўл туманидаги 64-мактабда бошланғич синф ўқувчиларига сабоқ беради. Самара Турсунова 35 йиллик иш фаолияти давомида эл-юрт орасида обрў-эътибор топди, болаларнинг севимли устозига айланди. “Бошланғич синфларни ўқитиш жуда қийин дейишади айрим ҳамкасбларим, - дейди Самара опа. - Йўқ, унчалик қийинмас. Муҳими, болаларнинг кўнглига йўл топа билиш зарур. Ана шундагина кўзланган мақсадга эришиш мумкин”. Ҳа, Самара опа болажонлиги, ишда куйинчақлигию касбига садоқатлилиги боис кўпгина ютуқларга ҳам эришди. У бугунги кунда “Халқ маорифи аълочиси”, олий тоифали ўқитувчи ҳисобланади. Муаллима аёл билан суҳбатимиз жуда самимий кечди.

- Бугунги ўқитувчи қандай бўлмоғи керак? Умуман, озод юртнинг муаллими ишда қандай йўл тутмоғи ва қай тарзда фикрламоғи лозим?

Самара опа халқ орасидаги бир ривоятни эслади:

- Бир обрўли киши ҳамроҳлари билан йўлда кетаётиб, ариқ бўйида ўйнаб ўтирган кичкина болакайни учратибди. Шунда у дарров отдан тушиб, болага тавозе билан салом берибди. Буни кўрган ҳамроҳлари ажабланишиб, “Ие, сиздай мўтабар зот нега шу кичкина болага таъзим билан салом бера-сиз?” дея сўрашибди. Шунда у одам: “Эй, биродарлар, мен бу боланинг отасидан сабоқ олиб, шундайин даражага эришганман. Бу бола ана шу табаррук устозимнинг набирасидир, устоз ҳурмати учун унга салом бердим” деган экан... Қаранг “Устоз отангдан улуғ” деган ҳикмат бежизга айтилмаган экан! Ҳар бир ўқитувчи ана шундай улуғлик тахтига муносиб бўлиши керак.

Юрт озодлигининг ўтган етти йилида биз жуда кўп нарсага эришдик. Ҳар соҳада кескин ўзгаришлар, янгиланишлар юз бермоқда. Ўзлигини англаётган кишиларимиз қалби кун сайин тозараяпти. Ташаббускорлик ва тadbиркорликка кенг йўл очилаётгани, виждонан, ҳалол ишлашга ўтилаётгани айниқса, барчамизни қувонтиради. Менга қолса, эзгуликка интилаётган ҳар инсонни

“эртанинг улуғ мўъжизасини яратувчилар” деган бўлардим. Бундай янгиланишлар ўқитувчиларимиз руҳиятида қизғинроқ кечаётгани сир эмас. Чунки, бугуннинг муаллими келажак эгаларини тарбияляпти. Шунинг учун ҳам у ҳар жиҳатдан бунга тайёр бўлмоғи керак!

Илгарилари мактабни битирган ўқувчи “Институтга кириб олсам бўлди, у ёғи бир гап бўлар, амаллаб битта дипломни оларман” деб дуч келган факультетга кириб кета-верарди. Турли идораларда, айниқса мактабларда ўз ишини уддалай олмаган кадрларнинг борлиги ўша даврлардаги бемақсадлик асоратидир. Шундай кадрларнинг кўпчилиги бугунги кунда ўз касбларини ташлаб, бошқа ишнинг бошини тутиб кетишган. Назаримда, ўқитувчи бўлмоғни ният қилган киши аввало ўзига мана бундай саволни бермоғи керак: “Мен бола кўнглига йўл топа биламанми? Болалар руҳиятини тушуна оламанми? Шу касбнинг жамики машаққатларига чидашга қодирманми?” Агар шу саволга кўнгилдагидай жавоб ололса, сўнг шу касбни бошлашга жазм этиши зарур. Менга ўқитувчиликка ҳавас раҳматли дадамдан ўтган бўлса ажабмас. У киши салкам 45 йил шу касбда тер тўкканлар. Менга доим “Болаларни ўқитиш учун ўқитувчи умр бўйи ўзи ҳам ўқиши керак” дердилар. Дадамнинг бу ўғитларини гоҳо ҳамкасбларимга гапириб берарман. Мен билан бирга ишлаётган

Захро Фуломова, Роҳила Иброҳимова, Махбуба Саидова, Зулайхо Остонова, Матлуба Аҳмаджонова, Саодат Худойбердиева сингари педагогларнинг ҳар бири ўз касбини чуқур ҳурмат қиладиганлардан саналади.

Таълим тўғрисидаги қонун ҳамда кадрлаш тайёрлаш бўйича Миллий Дастур бизнинг ҳар ишимизда муҳим дастуриламал ҳужжат ҳисобланади. Мен маориф соҳасидаги жамики қарор қонунлар билан чуқур танишиб боришимиз шарт деб ўйлайман. Айниқса, хорижликларнинг ўқиш-ўқитишдаги тажрибаларини ўрганишимиз, ибратли жиҳатларини ўз ишимизда қўлламоғимиз жоиздир. Шу ўринда биз педагоглар маълум даражада тadbиркор ҳам бўлмоғимиз зарур. Ўз устида тинимсиз изланмаган, кунт билан тер тўкмаган ўқитувчи ўз касбида бирор ютуққа эришиши қийин” дейди мактабимиз директори Азамат Шодиев. Узоқ йиллик тажрибага эга бўлган бу камтарин инсон ҳар бир педагогик кенгашда бизнинг фикримиз, мақсадларимиз, таклиф ва мулоҳазаларимиз билан қизиқиб борадилар. Мен бугунги кунда ўз устимда кунт билан меҳнат қилишим учун илгаригидан кўпроқ вақт ажратаяпман.

Ҳа, Самара опа ҳақ гапларни айтди. Ўқитувчи ўзини кунба-кун янгиллаб борсагина ўқувчига чуқур билим беради, эл орасида обрў қозонади. “Дунёда илмдан ўзга нажот йўқ ва бўлмагай” деган эди Имом ал Бухорий. Эртанги кун эгалари бўлмиш ёш авлодни билимдон, зукко этиб тарбиялашдек сермашаққат ва масъулиятли юмуш ўз зиммасида эканини тушуниб етган ўқитувчи бу кун давр билан баббаравар қадам ташлаши, ўзини янги замон кишиси деб ҳисобламоғи зарур. Бунга фақат етук билим ва салоҳият, тажриба ҳамда заҳматли меҳнат баробаринда эришилади. Самара Турсунова ана шу оддий ҳақиқатни тeран англаган муаллимлардан биридир.

Сайёра БЕКМИРЗАЕВА.

УШБУ СОНДА:

„ИҚТИСОДИЁТДАН
САБОҚЛАР“

конкурси
давом этмоқда.

7-БЕТ

Бугунги меҳмонларимиз -
Тошкент шаҳар,
Собир Раҳимов
туманидаги
249-ўрта мактаб
ўқувчилари.

8-БЕТ

МЕН РАСМ
ЧИЗИШНИ ЯХШИ
КЎРАМАН

9-БЕТ

Мазкур шеърларда бола-
ларча соддалик ва самими-
ят кучли. Шу боисдан ҳам
қувноқ табиатли.

ШЕЪР -
ЮРАК МАҲСУЛИ

10-БЕТ

Жимитдай ҳашаротлар-
нинг юраги ва ўпкаси, асаби
ва мияси борлигига ишониш
қийин. Аслида ҳаммаси шун-
дай.

ҲАШАРОТЛАРДА ЮРАК
БЎЛАДИМИ?

11-БЕТ

ЎЙН МАЙДОНЧАСИ

12-БЕТ

БИР БОР ЭКАН, БИР ЙЎҚ ЭКАН.
ПУЛ ДЕГАН БЎЛГАН ЭКАН...

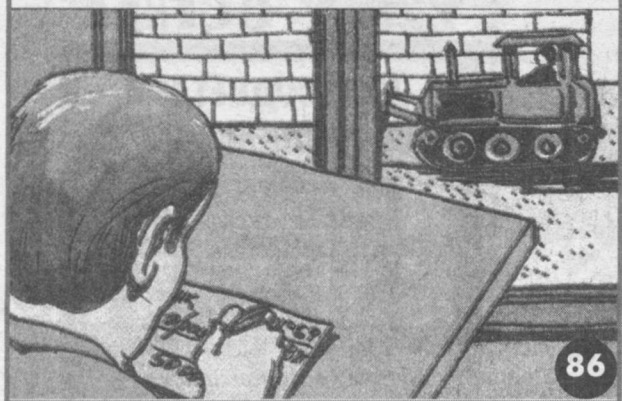
65Б

БИР БОР ЭКАН, БИР ЎЎҚ ЭКАН. ПУЛ ДЕГАН БЎЛГАН ЭКАН...

Давоми. Боши ўтган сонларда.

Сеттидан ўрганиб бошқа мижозлар ҳам бирин-кетин Блуммига мурожаат этиб, банкдан қарз сўрай бошлашди. Ҳадемай Мақуми оролида ҳаёт гуркираб кетди: кўплаб уйлар қурилди, машиналар кўпайди, музқаймоқлар ҳам сероб бўлиб кетди.

86

Муомалага турли пуллар чиқарилди: пальмалар, гринлар, долларлар, банк чеклари... Буларнинг ҳаммаси ҳам бирдай керакли ва фойдали эди.

87

**“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА
МАКТУБЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ
МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:**

700029.

**Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона
(Музаффар
ПИРМАТОВга).**

Мулоқот учун телефон:

(371) 139-49-32,

139-16-19.

Факс: (371) 139-48-23.

Пуллар шу даражада кўпайиб кетдики, бунча пул Блуммининг банкига сиғмай қолди. Оролнинг турли ҳудудларида янги-янги банклар очишга тўғри келди. Ҳар бир банкнинг ўз банкири бор эди. Шундай қилиб, Мақуми оролида фаровон ҳаётнинг калити топилди.

ИККИНЧИ
ҚИСМ ТУГАДИ

88

Бироқ тез орада пештахталардаги маҳсулотларнинг нархи ортиб кетди. Маҳсулотлар аввалги эди, лекин уларнинг баҳоси негадир қиммат эди.

УЧИНЧИ
ҚИСМ

89

Одамларда нисоятда кўп пул йиғилиб қолди. Шунинг учун гуллар ҳам, норжил ҳам, чойнаклар ҳам қимматлашганди. Бу - инфляция дейилади.

90

Мақумилик ота-оналар болаларига бананли музқаймоқни гоҳ-гоҳо сотиб олиб берадиган бўлиб қолишди. Аслида эса оролда бананлар аввалгидек-бисёр, истаганча топиладди.

91

Бу, албатта, болаларга ёқмасди. Ва улар тўпланиб Ширин таомлар вазири ҳузурига боришди. Топинг-чи, бу одам ким эди?

92

Болалар Блуммидан уларни қийнаётган саволларга жавоб беришни сўрашди.

ДАВОМИ КЕЛГУСИ СОНДА.

93

МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
КУЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:
700029. Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона,
(Музаффар ПИРМАТОВга)

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этмоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари Эргашвой САРИҚОВ ва Баҳодир ХАЙДАРОВлар билан ҳамкорликда уюштирилмоқда.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сонидан конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, тахририяга юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақасини тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралқ қўнлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та хатжилдда юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан апрелгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши мумкин.

Конкурс ташилотчилари ва ҳомийлар томонидан қўйидаги мукофотлар таъсис этилган:

- 1-ўрнини эгаллаган ўқувчига - телевизор;
- 2-ўрнини эгаллаган ўқувчига - стерео магнитофон;
- фаол қатнашган 10 та ўқувчига - аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

8 - ДАРС

8. АЙИРБОШЛАШ

Иқтисодиётнинг бошланғич бўғини ишлаб чиқариш бўлса, ундан кейинги бўғини айирбошлашдир. Бу бобда ана шу ҳақда гаплашамиз.

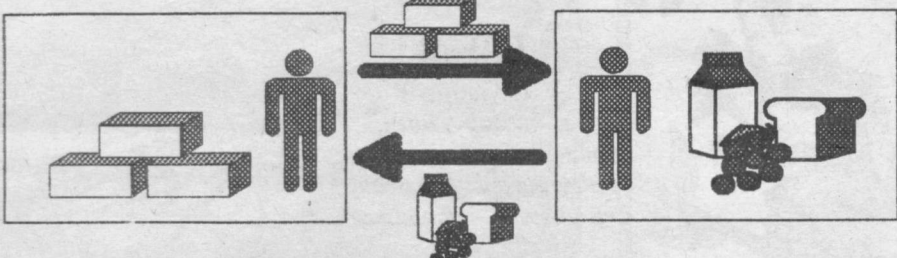
Маълумки, дастлаб одамлар ўз эҳтиёжларини табиат инъомлари эвазига қондирганлар. Кейинчалик эса табиат инъомларига қаноатланмасдан, деҳқончилик ва ҳунармандчиликни ўрганиб, турли-туман маҳсулотлар ишлаб чиқариш эвазига қондира бошлаганлар.

Ҳар бир қабила ўзи учун керакли озиқ-овқат маҳсулотларини, кийим-кечакларни ва оддий иш қуролларини ўзи ишлаб чиқарган ва ўзи истеъмол қилган.

Бундай хўжалик иқтисодиётнинг энг дастлабки шакли бўлиб, у **натурал хўжалик** деб юритилади. Натурал хўжаликнинг ҳар бир аъзоси аста-секин муайян маҳсулот турини ишлаб чиқаришга мослаша борган. Деҳқон озиқ-овқат маҳсулотларини, ҳунарманд иш қуролларини ишлаб чиқарган. Қурувчи уй қурган, тикувчи эса кийим-кечак тиккан.

Вақт ўтиши билан ҳар бир касб эгаси ўз маҳсулотларини бошқалар билан маълум нисбатда алмаштира бошлаган. Бу жараёни иқтисодиётда айирбошлаш, деб аташади. Масалан, деҳқон 2 қоп донни ҳунарманд билан битта ўроққа алмашган. Дурадор эса ўзига керакли кийим-кечакни тикувчидан 1 дон ромга айирбошлаш эвазига олган ва ҳоказо.

Маҳсулотни маҳсулотга айирбошлаш бартер деб ҳам аталади.

ТОВАР АЙИРБОШЛАШ.

Шу тариқа, одамлар орасида ишлаб чиқарган маҳсулотларини ўзларига керакли бошқа маҳсулотларга алмаштириш, яъни **айирбошлаш** вужудга келган.

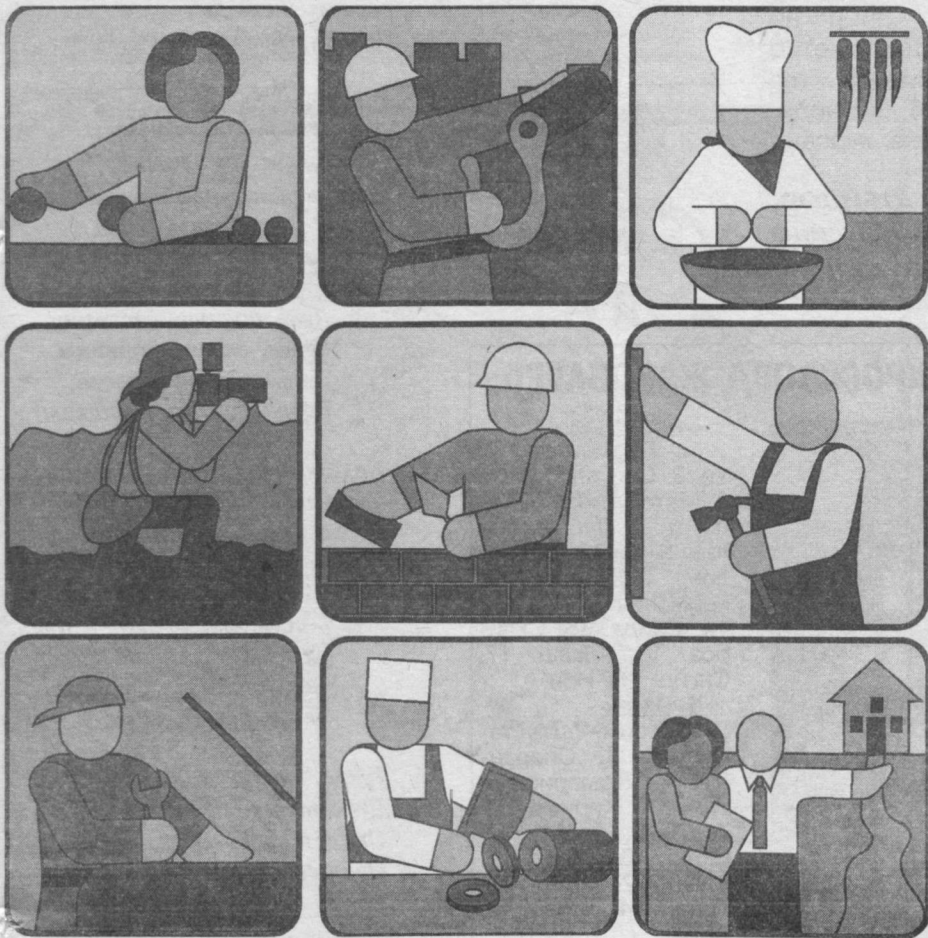
Айирбошлаш мақсадидан ишлаб чиқарилган маҳсулот товар деб аталади. Товари баъзида мол деб ҳам аташади.

Айтайлик, нонвой 50 дон нон пишириб, унинг 6 тасини ўз эҳтиёжлари учун ишлатди. Қолган 44 тасини эса ўзига керакли бошқа маҳсулотларга айирбошлаш учун бозорга чиқарди. Бу ҳолатда нонвой пиширган 50 та нондан, фақат 44 тасигина товар ҳисобланади.

Аҳоли истеъмоли учун зарур бўлган барча товарлар - халқ истеъмоли моллари ёки **истеъмол товарлари** деб юритилади.

Ишлаб чиқариш корхоналарини юритиш учун зарур бўлган товарлар **ишлаб чиқариш воситалари** деб аталади. Ишлаб чиқариш воситаларига машина, ускуна, асбоблар, бино, ер, хом-ашё, ёқилғи, энергия манбаи ва материаллар киради.

Маълумки, ишчи корхонада ишлаб, ўз меҳнати эвазига ойлик маош - пул олади. Иш кучи пулга айирбошланади. Демак, иш кучи - меҳнат ҳам товар экан.

8 - ТОПШИРИҚ

8. АЙИРБОШЛАШ

1. Қўйидаги келтирилган жараёнлар айирбошлаш бўлса, ён томондаги каттакча ичига “А”, бартер бўлса, “Б” ҳарфларини ёзинг.

1. Ишчи корхонада ишлаб, ойлик маош олди.	
2. Деҳқон бозорда етиштирган қовунларини сотди.	
3. Кулол кўзасини дурадорнинг ромига алмаштирди.	
4. Ишчи иш ҳақи сифатида корхонадан бир қоп ун олди.	
5. Дурадор ўзи учун эшик ясади.	
6. Боғбон узумларини сотиб, пулиги кийим-кечак сотиб олди.	

2. Агар битта ўроққа икки қоп дон, битта ромга эса саккиз қоп дон алмашинса, учта ромга нечта ўроқ тўғри келади?

Ечими:

Жавоб:

3. Қўйидагиларнинг ичидан нималар истеъмол товарлари бўлиши мумкин (тагига чизинг).

Нон, ҳаво, пишлоқ, хашак, дарслик, кийим-кечак, завод, нефть, ер, қуёш нури, электр энергияси, микро тўлқинли печ, компьютер, жамоат транспортининг хизмати, телефон хизмати, инженернинг малакаси.

4. Жадвалнинг ҳар бир сатрига кўрсатилган ҳарфдан бошланувчи ишлаб чиқариш воситаларининг номларини ёзинг.

В	
О	
С	
И	
Т	
А	
Л	
А	
Р	

5. Агар бир қоп донга 4 та қўй терисини, 5 та қўй терисига эса 2 та кетмон алмашинса, беш қоп донга нечта кетмон тўғри келади?

Жавоб:

6. Деҳқон - фермер хўжалиги қовундан 50 тонна ҳосил олиб, ундан 10 тоннасини болалар уйига совға қилди, 5 тоннасини фермер хўжалиги аъзоларининг истеъмоли учун ажратди, қолганини эса сотиш учун бозорга олиб чиқди. Етиштирилган қовуннинг қанчаси товар ҳисобланади?

А) 50 т, В) 45 т, С) 35 т, Д) 40 т, Е) 30 т.

7. Қўйидагиларнинг ичидан ишлаб чиқариш воситаларини ажратинг (тагига чизинг) ва танловингизни изоҳланг.

Экскаватор, тегирмон, кўмир, ишчининг иш кучи, ун, шакар, музей, соат, ошхона хизмати, олимнинг билими, ошхонадаги қозон, завод биноси, бугдой, шахсий автомобиль, сартарошнинг қайчиси, ручка, қалам, дафтар, чизғич.

8. Жадвалнинг ҳар бир сатрига кўрсатилган ҳарфдан бошланувчи истеъмол товарларининг номларини ёзинг.

Т	
О	
В	
А	
Р	
Л	
А	
Р	

9. Айтайлик, “Бартер” мамлакатидан яшаётган этикдўзга нон, деҳқонга омоч, нонвойга ун, темирчига этик, тегирмончига бугдой керак бўлсин. Бу касб эгаларининг бу маҳсулотларга бўлган ўз эҳтиёжларини тўла қондириши учун қандай тартибда маҳсулот алмашишлари керак?

Жавоб:

Исм-шарифингиз _____

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

ТАШМАЧУ

(эртак)

Аҳмаджон деган бир бола бўлган экан. У кўчада нимани кўрса, уйига олиб кетаверар экан. Бир куни маҳалладаги нонвой нон ёпиб бўлиб, тандирда қолган ўтти кўчага чиқариб қўйибди. Сўнг бу ўтти ўчиришга сув олиб чиқиш учун уйига кириб кетибди. Шу вақт кўчада кетаётган Аҳмаджон йўл бўйида қип-қизариб ётган чўғни кўриб қолибди. Дарҳол бориб чўғни сиқимлаб олибди. Ва қўлини куйдириб олибди. Сўнгра йиғлаб юборибди. Шу вақт сув кўтариб нонвой чиқиб қолибди. У қўли куйса ҳам ялтиллаб турган чўғни ташламай ушлаб турган Аҳмаджонни кўриб қолибди. Қўлидаги чўғни иргитиб юбориб, ўзини уйига олиб кирибди. Куйган жойга дори қўйиб, дока билан боғлабди. Шу-шу Аҳмаджон кўрган нарсаларини ташиб кетаверадиган қилиғини ташлабди. Нонвой амаки ҳам тандири ўтини кўчага ташламайдиган бўлибди.

Алишер РАҲИМОВ,
5 - "Г" синф ўқувчиси.

Бугунги
меҳмонларимиз-
Тошкент шаҳар,
Собир Раҳимов
туманидаги
249 - ўрта
мактаб
ўқувчилари.

ДУГОНАМГА
САВОЛЛАР

Гуллар эколасизми?
Патир чеколасизми?
Фариштадай саришта
Бўй қиз бўлоласизми?

Сочим ўроласизми?
Ҳолим сўроласизми?
Оғир-енгил кунда ҳам
Дўстим бўлоласизми?

Чироқ ёқоласизми?
Бола боқоласизми?
Остонаси тиллодан
Келин бўлоласизми?

Эртаклар биласизми?
Ғамхўрлик қиласизми?
Бир меҳрибон, оқила -
Буви бўлоласизми?

Элнора АБДУСАМАТОВА,
5- "Д" синф ўқувчиси.

БАТАН

(мушоира)

Қадим, мозий эшиги,
Абадият бешиги,
Мангу ёш чаманимсан,
Сен менинг ватанимсан.

Гўзал Ўзбекистонсан,
Тарих узра суронсан,
Ҳам жоним, ҳам танимсан,
Сен менинг ватанимсан.

Эрка жуда зор бўлдинг,
Камаймадинг, бор бўлдинг,
Истиқлолга ёр бўлдинг,
Сен менинг ватанимсан.

Мангудир Истиқлолинг,
Порлоқдир истиқболлинг,
Ҳам жоним, ҳам танимсан,
Сен менинг Ватанимсан!

Дирафруз ва Дилноза,
5- "Г" синф ўқувчилари.

ОВЧИ БИЛАН УНИНГ

ЎТИ ЗИЙРАК ҲАҚИДА ЭРТАК

Бир овчи бўлган экан. Бир куни овчи Зийрак билан ўрмонга кетаётганида бир кийикча йўлда ётган экан. Овчи унинг ёнига бориб яхшилаб қараса, кийикчанинг ўнг оёғи синган экан. Бечора кийикчага овчининг раҳми келиб, уни ўз уйига олиб кетибди. Унинг оёғини боғлаб, ҳар хил ўтлар, барглари билан боқибди. Кийикча тез кунда тузалиб кетибди.

Кийикча билан Зийрак дўстлашиб кетибди.

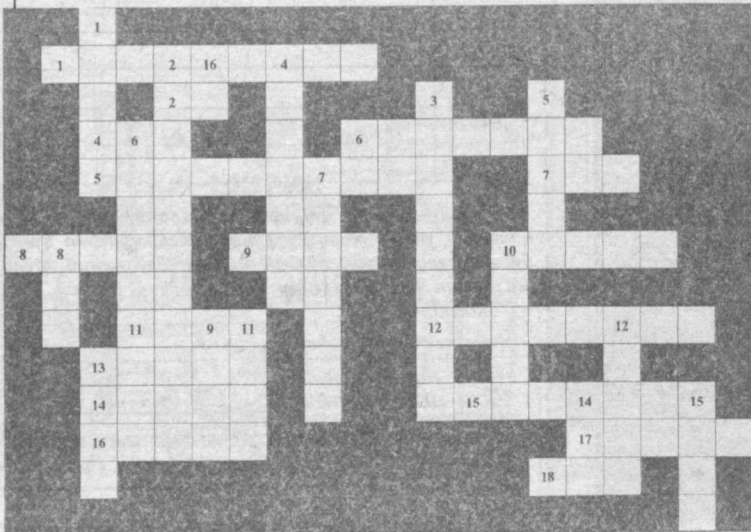
Бир куни овчи, Зийрак ва кийикча ўрмонга кетаётганларида олдилари-

дан бўри чиқиб қолибди ва бўри: "Хой, овчи, мен сенинг кийикчангни ейман", - дебди. Зийракнинг жаҳли чиқиб, бўрига ташланибди ва бўри билан анча вақт олишибди. Шунда овчи бўрини отиб ташлабди.

Зийрак бўри билан олишганида анча жойи лат еганди. Зийракни овчи уйига олиб кетиб даволабди. Зийрак тез орада тузалиб кетибди. Овчи ва кийикча хурсанд бўлдилар.

Хамдам ОБИДОВ,
5 - "Г" синф ўқувчиси.

ЎТГАН СОНДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН КРОССВОРД ЖАВОБЛАРИ:

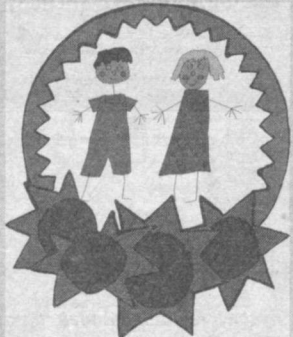
Энига:

1. Лермонтов. 2. Уй. 3. Сингил. 4. Икс. 5. Математика. 6. Гепа-тит. 7. Лаб. 8. Ба-лик. 9. Фишт. 10. Ис-лом. 11. Олма. 12. Германия. 13. Авлод. 14. Саида. 15. Скли-роз. 16. Алкаш. 17. Сигир. 18. Нон.

Бўйига:

1. Кесим. 2. Муста-қиллик. 3. Спаран-гиз. 4. Томарис. 5. Гилос. 6. Каримов. 7. Тошкент. 8. Аср. 9. Мо-да. 10. Игрек. 11. Адаш. 12. Норин. 13. Асал. 14. Исо. 15. Зира.

БЕЛЛАШУВ

Мен республика ўқув-чилар Техник ижодиёт маркази қошида очилган "Муқовалаш" тўғарагига аъзоман. Биз у ерда ки-тобларни авайлаб-ас-рашни ва ҳар бир кито-бдан мунтазам равишда фойдаланишни ўргана-миз. Жалилова Гулчеҳра опамиз муқовалаш сир-ларини бизга ўргатиб келмоқдалар. Менга бу тўғарак жуда ҳам ёқади.

Яқинда, 21 октябрь куни бу ерда танлов асосида "Она тилим - доно тилим" мавзусида-ги тадбир бўлиб ўтди. Бу тадбирда барча тўғарак аъзолари ўзларининг концерт дастурлари бўйича беллашдилар. Тадбир жуда ҳам маз-мунли ва гўзал бўлиб ўтди. Уни Қодиршоева Комила опамиз уюштир-дилар. Мен ҳам бу йи-гинда қатнашдим. Тад-бирда: "Бошланғич тех-ник моделлаштириш", "Тўқиш", "Муқовалаш", "Кийимларни модел-лаш", "Инглиз тили", "Физика", "Электрон ҳисоблаш машинаси", "Зардўзлик", "Жажжи лотин" каби тўғараклар аро беллашув бўлиб ўтди. Ҳайъат аъзоларини ҳам беллашувга таклиф этдик. Тадбиримизда Халқ таълими вазири-нинг биринчи ўринбоса-ри Йўлдош Саиджонов ҳам қатнашдилар. Ҳайъ-ат аъзолари "Тўқиш" ва "Инглиз тили" тўғараги-ни ғолиб деб топдилар. Баҳсимизни томоша қилишга мактаблардан ҳам ўқувчилар ташриф буюрдилар. Булар ҳам бизнинг Тадбир мазмун-ли бўлганини табрик сўзи орқали изҳор этди-лар.

Мен шундай тадбир-лар тез-тез ўтиб туриши-ни истардим.

Камола ОРТИҚБОЕВА,
Тошкент шаҳар,
Республика ўқувчилар
техник ижодиёт
маркази қошидаги
"Муқовалаш"
тўғараги аъзоси.

АЗИЗ ЮРТИМ

Дунё ичра энг гўзали
Ўзбекистон - Ватаним,
Амир Темуризи қолган
Ўзбекистон - Ватаним.

Дунё тургунча тургин,
Гулла, яшна Ватаним.
Доим олдинда юргин,
Юртим, азиз Ватаним!

Баланд-баланд тоғларинг,
Улуғ-улуғ зотларинг,
Бобур мирзо, Улуғбек-
Оқил, доно шоҳларинг.

Жасур, мард посбонларинг
Халқимга хизмат қилар.
Ҳеч ўтказмас ётларни
Чегарадан бу ёққа.

Гулла, яшна, Ватаним
Дунё тургунча тургин,
Оқил Юртбошимизнинг
Ортидан дадил юргин!

Комил ОДИЛОВ,
5- "Д" синф ўқувчиси.

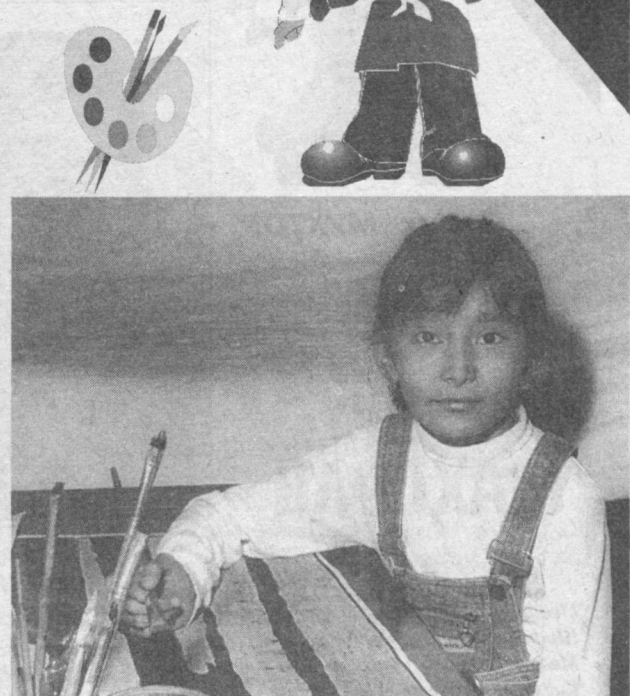

A.S.98

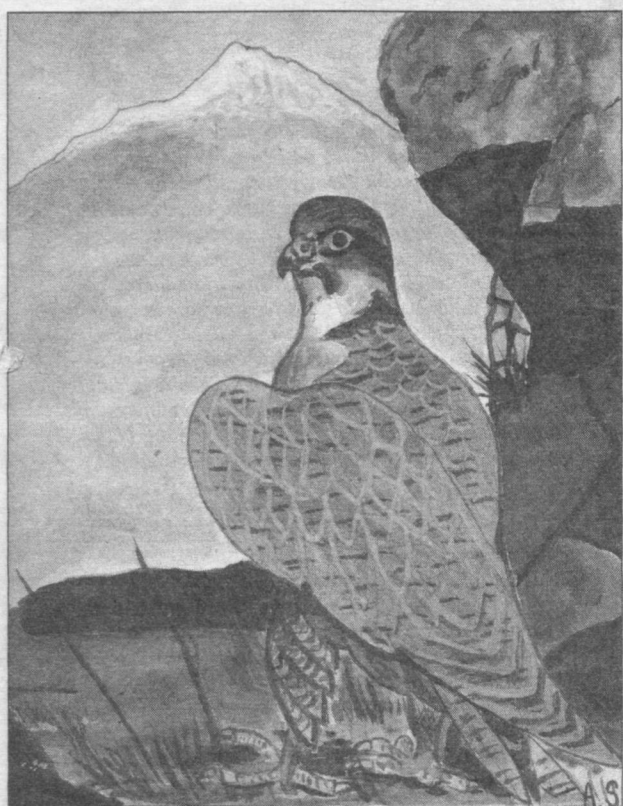
“Тўлин ой шўбласида”.

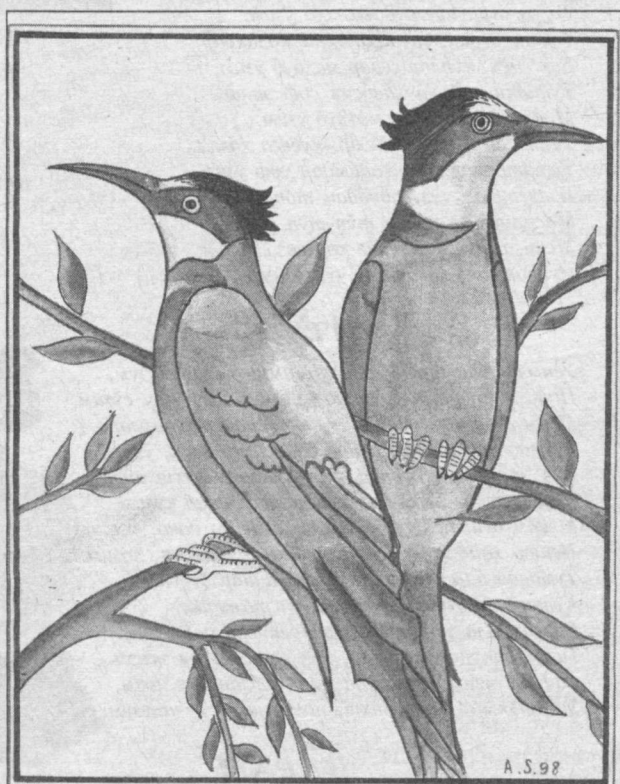
A.S.98

Севара АШУРОВА,
Тошкент вилояти,
Бекобод шаҳридаги
3-мактабнинг
4 - “Б” синф ўқувчиси.

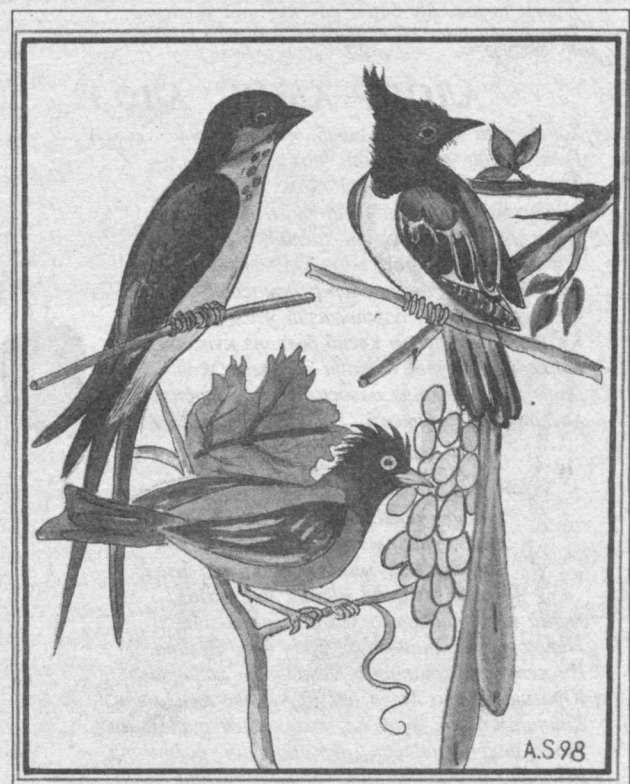

A.S.

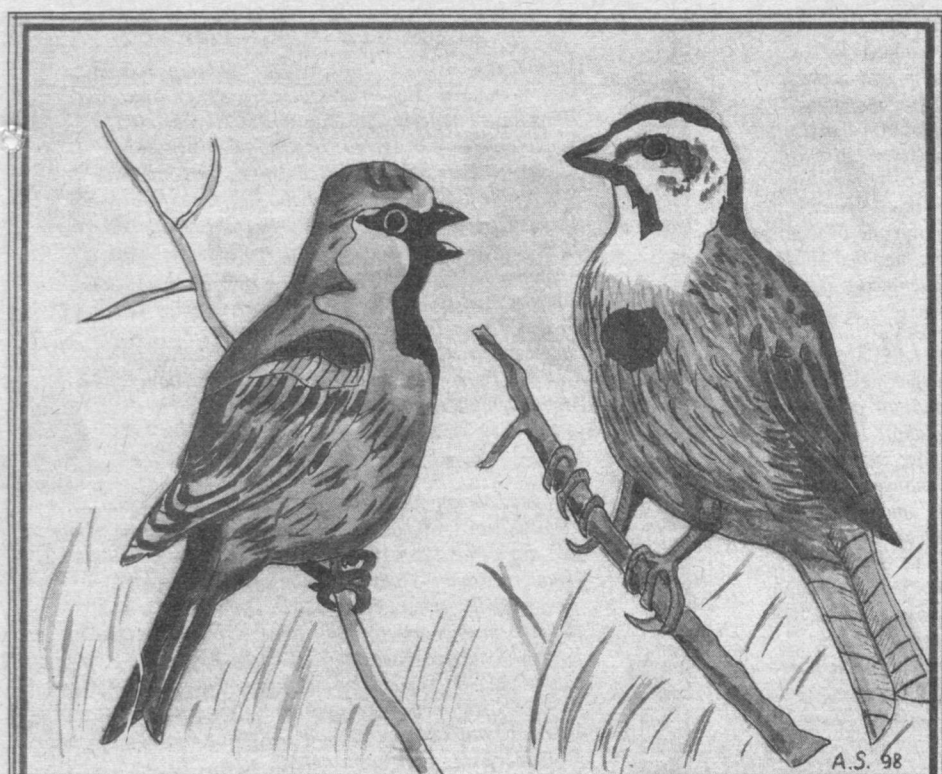

A.S.98

“Қушлар бизнинг дўстимиз”.

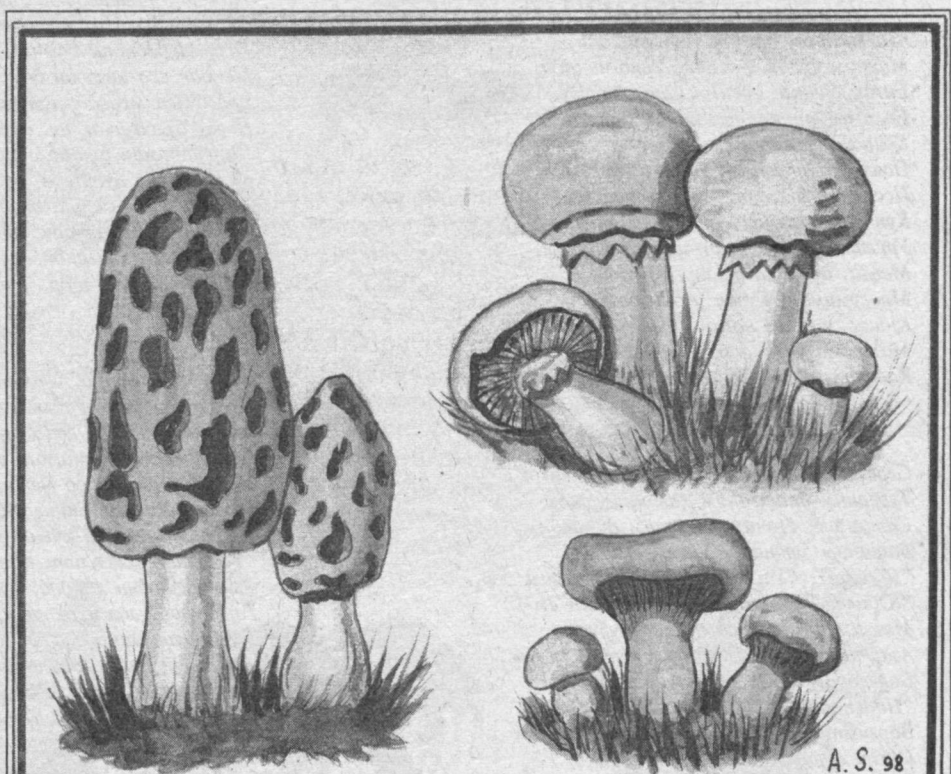

A.S98

A.S. 98

“Сухбат”.

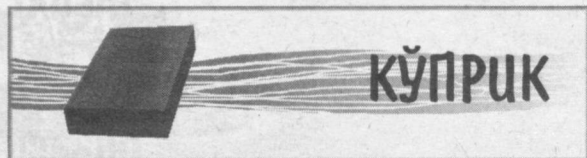
A.S. 98

“Замбуруғлар”.

Рафиқ МУХТОР.

ШЕЪР - ЮРАК МАҲСУЛИ

Асли касби ўқитувчи бўлган шоир Рафиқ Мухторнинг илк шеърий китоби "Қўшқанот" 1992 йилда чоп этилган.

Ижодкор ўз ўқувчиларига ҳисоб бериш учун тинмай изланишда. У сиз болаларни жони дилдан севади. Мазкур шеърлар маънавиятин-гизни бойитишга, қалбингизни завқ-шавққа тўлдиришга хизмат қилади. Маънавияти бор ҳар бир ўқувчи келажакни дадил бошқара олишига ишонамиз.

Мазкур шеърларда болаларча соддалик ва самимият кучли. Шу боисдан ҳам қувноқ табиатли.

„ОИЛА ВА ЭКОЛОГИЯ

БОЛАЛАР НИГОҲИДА"
кўрик-танловига

АНОР

Меваларнинг ичида хушхўр, қирмиз мен - анор
Шифобахш неъматману ажасбовур доривор.
Мевам сафрони қувар, очади иштаҳани,
Қиёмим, е, беради аззоларингга мадор.
Ўрганишган олимлар пўстлогим таркибини,
Пўстлогимда ошловчи қатрон бўёқлар ҳам бор.
Илдизимдан қайнатиб тайёрланган дамлама,
Меъда қуртин тушириб юбормоқ учун даркор.
Навларим бор: "Қозоқи", "Аччиқдона", "Туятиш",
Тотиғанлар "оҳ-оҳ", деб мақтаб кетишар бисёр.
Гулим - гўзал, исми - бол, шундан бўлса ҳам керак
Зебо қизларнинг исми - рамзий, кўпидир Анор.
Танам нозик, шу боис, кеч куз ойи устимга,
Тупроқдан тўн ёпиб қўй, бўлсанг, Рафиқ миришкор.

АЛОЙ, АЛОЕ, АЛОЭ

Хонангизга кўрк бағишлаб, қўшиб чирой,
Гултувакда ўсар ўтман, номим алой.
Турларим бор: "эру алой" ҳам "гул алой",
"Дарахтсимон алой" яна "йўл-йўл алой".
Доим яшил ўсимликман хислатга бой,
Таркибимда "алоин" мўл, бор эфир мой.
Чипқон чиқиб оғриқ турса демасдан "вой",
Суртинг ширам, дардингизни ўзим олай.
Қўл кесилса баргим кесиб боғланг кутмай,
Йирингламай тез битади кесилган жой.
Минг бир дардинг давосиман, мен ҳойнаҳой,
Хислатларим айтсам, Рафиқ, кўпдир, талай

ДЎЛАНА

"Тоққа чиқмасанг дўлона қайда,
Жон куйдирмасанг жонона қайда"
Бор шундай матал халқимда азал,
Ўзим ҳақимда айтай бир ғазал.

Ақлий хорғинликда-ю уйқусизликда яна,
Толиқсанг эт тановвул, ўзим даво дўлана.
Ич кетса тўхтатарга меваларим қодирдир,
Юрагинг хаста бўлса, еб тур шифо мен, мана
Қайнатмамдан ичиб ол, яллиғланса танглайинг,
Тезда шифо топасан, дориман чин, ростмана.
Шифобахш дўланамнинг қайнатмасидан ичиб,
Қон босимин туширган Назокат ҳожси она.
Мен тоғ неъматидирман, тоққа чиқсанг, эй Рафиқ
Шоҳим синдириб юрма, синдириш, деб анғана.

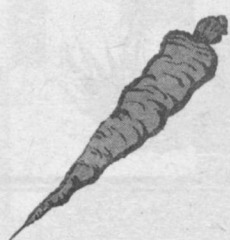
ЕРЁНҒОҚ

Амал кирса, деҳқон уруғ тиқади,
Майсам ердан тез ниш уриб чиқади.
Ёнғоқ бошқа, ерёнғоқман хуш кўриб,
Ёнғоқимдан катта-кичик қақади.
Кўйбоқларлар семирсин, эт олсин, деб,
Поям билан қўй-қўзисин боқади.
Иссиқликман, мағзим меърода еса,
Кўп еганнинг бурнидан қон оқади.
Уруғимдан тайёрланган хуш малҳам,
Меъда, ичак хасталарга ёқади.
Мавсумимда, кузда арзон баҳоман,
Қишда мағзим нархи қўлни қақади.
Мағзимга ўч Рафиқ Мухтор ўғли ҳам,
Қовурай, деб қозонга ўт ёқади.

ЁНҒОҚ

Сербутуқ, серяпроқ дарахтман, ёнғоқ,
Турганим-биштаним ҳазина, ўртоқ.
Салқиним, ёғочим, мағзим думалоқ.
Ватаним Эрондир, мевам юмалоқ.
"Нодира", "Улугбек", "Бодом" навим бор,
"Юбилей" навимнинг мағзида кўп ёғ.
Мағзимдан меърода есалар дуруст,
Агар ким кўп еса, оғритғум томоқ.
Баргларим куяга келтирар қирон,
"Нафталин" ўрнида қўлларлар узоқ.
Баргимни қайнатиб қилса ким ванна,
Оёғин оғригин кетказғум йироқ.
Илиқ барг ширамни томизса раво,
Ичидан йиринглаб оққанда қулоқ.

Пўстлоқ қайнатмам ич, гижжани ҳайдар,
Баъзан қон кетишин тўхтатар бироқ.
Мағзим сут йиққанда фойдали ғоят,
Витамин кўп бўлар шу вақтда мутлоқ.
Совуққа чидамли дарахтман ўзим,
Жуда соз ўсаман нам бўлса тупроқ.
Шифобахш неъматман, эй Рафиқ, билдинг,
Бас қилай, сўзни кўп чўзмоқлик чатоқ.

ИСИРИҚ

Исириқман, ҳосиятли чўп ўзим,
Инсонларга нафи бисёр, кўп ўзим.
Мени сувда қайнатиб солсанг оёқ,
Тизза оғригингга даво, хўб ўзим.
Томоқ оғриқ, тутқаноқни қолдирар,
Бир гиёҳ, кўплар севар маҳбуб ўзим.
Тутатилсам уй ҳавосин соф этиб,
Микробни этаман мағлуб ўзим.
Тегмасин кўз, деб келин-куёвга ҳам,
Тутатарлар, ҳув қадимдан урф ўзим.
Излаганлар қўл, адирдан топади,
Масканимда пояси тўп-тўп ўзим.
Мени аммо этмасанг хор соз, Рафиқ,
Исириқман, ҳосиятли чўп ўзим.

ИТУЗУМ

Ўсимликман шифобахш номимни дер: итузум,
Пишган мевамдан бошқа қисмим, оғу, чин сўзим.
Поям, баргим, мевамдан дори тайёрлашлар,
Кўплаб хасталикларнинг давосиман мен, ўзим.
Кўз, томоғинг оғриси, барги ширам жўш айла,
Ухломмасанг ором ол, барг ширам ичиб қўзим,
Мевам буйрак ва қовуқ хасталигига даво,
Пешоб ҳайдар эканим унутмаслик шарт, лозим.
Тумовда барг ширамни ишлатишар бурунга,
Қулоқнинг оғриғига кифоя уч томизим.
Баргим ила мевамдан тайёрланган дамлама,
Гижжжаларни туширар, йўқ этишга эт жазм.
Рафиқ, мен ўзим ҳақда ёзиб қўйган бир назм,
Ўсимликман шифобахш, номимни дер, итузум.

КАРАМ

Тўнларим тарам-тарам номимни, дерлар карам,
Тўйимли озуқа-ю дардга ҳам ўзим малҳам.
"Рангли карам", "Шолғом карам", "Бош карам"
Бор "Брюссел карам"и, "Чин карам"и, "Тош карам"
Таомлар тайёрлашда ҳамини қўл келаман,
Тузлаб олар одамлар мавсумида роса ҳам.
Халқ табобатида ўрним бор, қадрим юксак,
Мендан еса аззосин бемор қилар мустаҳкам.
Яра бўлса меъдада шарбатимдан ичарлар,
Носоғ бўлса ичак ич, дардга бераман барҳам.
Шарбатимни шакарга қўшиб йўталлар ичса,
Қолдираман йўтали, осон қуваман балғам.
Агар шарбатим ила тери тез-тез артилса,
Тандан сўғал кетади, арт, хотиринг бўлсин жам.
Талоқ касалланганда истеъмол эт, деб мени,
Рафиқ тавсия этар, фойдалансин ҳар доим.

САБЗИ

Тўрт минг йилки, ўсаман, тупроқ, қуёш мадорим,
Неъматидирман шифобахш, табиий дори-дармон.
Эмизикли аёллар еса сути кўпаяр,
Овқатни ҳазм этаман, сири йўқ, жуда осон.
Енгил сурғи ўрнида мендан қўлланса бўлар,
Модда алмашинувини хўб, соз этаман, чандон,
Шарбатимга бол қўшиб хаста истеъмол қилсин,
"Бронхит" касалини тузатаман бегумон.
Ўзим пешобни ҳайдаб, қувуқдан қумни қувғум,
Гар тош бўлса нуратғум, хислатим этай аён.
Дармонсизликка эса фойда бераман роса,
Жигар, буйрак оғриқлар, есин ким бўлса камқон.
Эй Рафиқ, "ер тағида олтин қозик"ман ўзим,
Айтаверсам, хислатим шеър эмас, бўлур дoston.

САРИМСОҚ

Қайнатмамдан ичилса овоз соз, чиқар равон,
Агар оғиз чайилса, тиш оғриқ кетар шу он.
Кулим асалга қўшиб, гар малҳам тайёрланса,
Сўнг суртса, темиртки дардидан қолмас нишон.
Зайтун билан қайнатиб, қорин дам бўлса ичса,
Шу дардидан тезда фориг бўлади у хаста жон.
Таркибимда кўп, бисёр витамин, эфир мойи,
Дармондори "С", "В"лар, бунга ҳеч этма гумон.
Хислатларим билмасанг ўқиб бил китоблардан,
Шифобахш неъматлигим бўлади сенга аён.
Ибн Сино ҳам менга хўб, яхши таъриф берган,
Китобида алқазан Беруний Абу Райҳон.
Лек баъзилар, Эй Рафиқ, хуш кўрмайди ҳидимни,
Сўйиб есин, деб улар хислатим этдим баён.

ТАРВУЗ

Арзон ҳислатли деманг, мен бебаҳо тарвузман,
Ута хушхўр неъматман, дардга даво тарвузман.
Сариқ билан оғриган бемор, касаллар еса,
Малҳам бўлган дардига ўзим шифо тарвузман.
Ўт ва пешобни ҳайдар хоссага эгадирман,
Яллиғланса чўнг ичак чунон даво, тарвузман.
Уруғимнинг мағзин е, гижжжаларни ҳайдайди,
Шифобахшдир ажойиб мағзим ҳатто, тарвузман.
"Йўлдош", "Мармар", "Кўзвой" навим ўртапишардир
"Ўзбекистон", "Човқари" нави ағло тарвузман.
Вазним катта, кечпишар яна бир навим айтай,
Пўст қалин, сершарбат "Хаит қаро" тарвузман.
Деҳқоннинг ҳимматиға ҳамд-сано айтай, Рафиқ,
Манглай дуридан унган бол, мўмиё тарвузман.

ШОЛҒОМ

Бир оддий сабзавотман, шолғом, деб олганман ном,
Пишганимда ширину тағмсизроқман бўлсам хом.
Мендан солиб қайнатма шўрва қилиб ичинлар,
Мазасини биланган бундан зўр йўқдир таом.
Бир бор қатор касаллик улар давоси ўзим,
Хасталик турларини келтирайин ном-баном.
"Йўтал", "кўксов"га даво, "нафас қисий" дардга ҳам,
Кўзга фойда бераман, дея айтаман мудом.
Томоқ, тиш оғриғида қайнатмамдан ичсангиз,
Оғриқ кетиб, ўша он ухлаб оласиз ором.
Бағрим саҳий, ўйиб сўнг мум ва гулмоини қўйиб,
Қўрга кўмиб, пишсам енг, мазам сизни этар ром.
Хислатим кўп, айтдим оз, айтган билан Рафиққа -
Мингдан бир хислатимни айлай олмайман тамом.

ПЎРТАХОЛ

Меваларнинг ичида, асал, ҳалво бўламан,
Илк Ватаним Чин - Хитой, ўзим хурмо бўламан.
Шарбатимдан ичарлар қон босим пасайганда,
Ҳафақонлар нўш этсин, дардга даво бўламан.
Камқувватлар ичса соз меванинг шарбатидан,
Бўқоқ хасталигига ўзим шифо бўламан.
Менинг меваларимдан ширинлик тайёрлашар,
Шакар қўшиб қайнатса зўр мураббо бўламан.
Кўринишим гўёки помидорни эслатар,
Рангим тўқ сариқ ёхуд қизилнамо бўламан.
Бўйим 15 метрдан 30 метрга қадар.
Энг катта мевам вазни ярим кило бўламан.
Серҳосилман, эй Рафиқ, ноябрда пишаман,
Меваларнинг ичида асал, ҳалво бўламан.

ҚОВОҚ

Кўп шифобахш ўсимлик дардга дармон қовоқман,
"Ойимқовоқ", "Ошқовоқ", "Мускат", "Дунгон қовоқ"ман
Еса сувда пишириб сариқ касалга даво,
Пешобни ҳайдаб, тағбон этар равон қовоқман.
Агар кўкрак оғриси, бемор қуруқ йўталса,
Қайнатмамдан нўш этсин, нафи чандон қовоқман.
Кўтир, куйганга даво эзиб қўйса этимдан,
Совуқ урганда дардни қувар осон қовоқман.
Гижжжаларин туширар уруғимдан ким еса,
Гижжжаларга келтирар, ўлат, қирон қовоқман.
Ҳомиладор аёллар кўнгли айниса есин,
Барҳам берар қусишга, хўб беэён қовоқман.
Мант қилса аёлинг, қовоқ солиб, эй Рафиқ,
Доим хуш кўриб ейсан, роҳатижон қовоқман.

ҲАШАРОТЛАРДА ЮРАК БЎЛАДИМИ?

Жимитдай ҳашаротларнинг юраги ва ўпкаси, асаби ва мияси борлиги-га ишониш қийин. Аслида ҳаммаси шундай.

Бошидаги катта асаб маркази ҳашаротларнинг миясидир. У сезги қабул қилади ва мушакларини ҳаракатга келтириш учун сигнал беради. Бу кўз очиб юмгун-беради. Чунки ҳаша-ча рўй беради, барча ҳаракати “автоматлашган”.

Ҳашаротларнинг кони одамникидек қизил эмас. У қонга қизил ранг берувчи кислород ташимайди. Ҳашаротларнинг юраги - тери тагида жойлашган, бутун танаси бўйлаб ўтган узун найнинг бир қисмидир. Най миясига келиб бириккан.

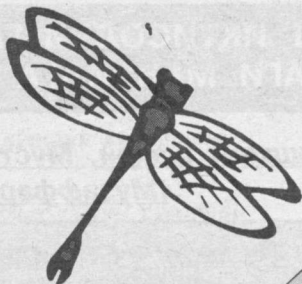
Бу найнинг узунаси бўйлаб клапанли жимитдай тешиклар мавжуд. Қон юра-гига ана шу тешиклар орқали келади. Юрак кичрай-ганда қонни ўзига томон оқишга мажбур этади. Қон бошда мияни ювиб туради ва организм бўйлаб

орқага ёйиладди. Қон орқага ҳаракатланаётганда ҳам тана аъзоларига, мушакларга ва асаб системасига киради. У ўзи билан сингиган овқатни олиб келади ва овқат қолдиқларини олиб чиқади.

Сиз бир неча тур ҳашаротларнинг юрагини кузатишингиз мумкин.

Агар сиз кузги капалак куртига, майда пашша личингаси ёки капалак-куртга диққат қилсангиз, елкаси бўйлаб ўтган найни ва унинг қандай ураётганини кўришингиз мумкин. Айни чоғда ҳашарот иссиқ бўлса юраги тез, совуқ бўлса секин ураётганини ҳам билиб оласиз.

Ҳашаротларнинг кучи ҳақидаги далиллар ҳам ўта қизиқарли. Агар сиз уларнинг кичкиналигини эътиборга олсангиз, улар бе-ҳад кучли эканига амин бўласиз. Бунинг сабаби уларнинг жуда кучли мушакларга эгалигида. Одамнинг 800, чигиртканинг тахминан 900 та мушаги бор!

КОЛОРАДО ҚЎНҒИЗИ ҚАНДАЙ ЗАРАР ЕТКАЗАДИ?

Ер юзиде яшайдиган беҳисоб ҳашаротлар орасида инсонга зарар келтирадиганлари ҳам бор. Мисол тариқасида очкўз ўсимлик шираси, чигирткаларни олайлик, уларнинг босқини оқибатини урушга менгзаш мумкин. Ташвиш келтирувчи ана шундай ҳашаротлар сирасига картошказорлар кушандаси - колорадо қўнғизи ҳам киради. Уни узунасига ўтган сарғиш чизикларига қараб, дарров аниқлаш мумкин. Пайт пойлаб, қишни ер тагида ўтказади. У картошка пояси униб чиқиши ҳамона ҳужумга ўтади. Қўнғиз тупга ташланиб, барглари еб қўяди. Оқибатда илдиз мева шаклланимайди, туп эса сўлиб қурийд.

Макиён қўнғиз баргнинг пастки томонига жигарранг тухумларини ёпиштириб қўяди. Улардан тўқ қизил личинкалар очиб чиқади. Пояни еб битириш учун улар ота-оналарига сидқидилдан ёрдам беради ва тез каттаради, кейин ер тагига кириб, гумбакка айланади. Бир қанча вақт ўтгач, улардан янги қўзғизлар дунёга келади ва бу жараён такрор давом этаверади.

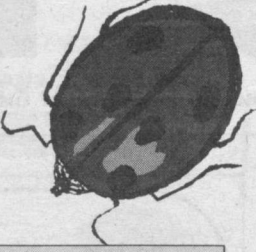
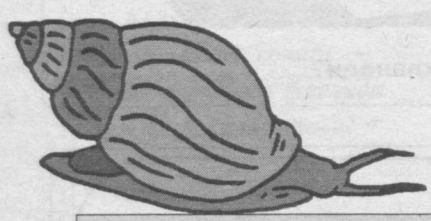
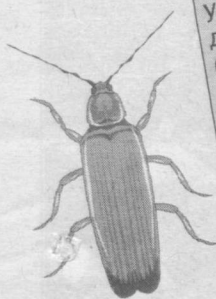
Колорадо қўзғизининг асл ватани Шимёлий Америкадир.

У шу ердан Европага тарқалган. Унинг бу ерда табиатда учрайдиган душманлари топилмади ва жадал қўпайишига деярли ҳеч нарса халақит бермади.

Шу боисдан одамлар колорадо қўнғизига қарши мудом қаттиқ курашиши керак. Ана шунда колорадо қўнғизига хос бир хусусиятни эсдан чиқармаслик зарур: у хавфли дақиқаларда ўзини ўлганга олиб ерда ётади.

Бу унинг кўп вақтларда омон қолишига сабаб бўлмоқда.

Шу сабабли қўнғизларни хоҳ баргга бўлсин, хоҳ ерда (ўликка ўхшаб ётганларини ҳам) бўлсин, битта қолдирмай халта ёки банкага солиб, картошказордан ташқарига чиқариб ўлдириш керак.

БАЛИҚЛАР УХЛАЙДИМИ?

Кўзингизни очиб ухлай оласизми?

Йўқ, ухлашингиз учун киприкларингизни юмишингиз керак. Шу сабабли балиқлар биз каби ухлай олмайди. Уларнинг киприги йўқ. Аммо қоронғи тушиши билан улар дам оладилар.

Айримлари ҳатто ёнбош бўлиб ётадилар.

Балиқ кўзи билан одамнинг кўзи ўртасида баъзи ўхшашликлар мавжуд. Аммо одам очик ҳавода, балиқ сувда яшашидан келиб чиқувчи шартли фарқлар ҳам бор.

Одамларники сингари балиқлар қорачигини ҳам ўраб турувчи рангдор кўз пардаси мавжуд. Кўп балиқларнинг қорачиги ўз ўлчамини ўзгартирмайди.

Бу унинг ёрқин нурдан қамашмаслиги ва қоронғиликдан кенгаймаслигини англатади. Одамларда эса тескари ҳол юз беради. Шунинг учун ҳам балиқ ёрқин нурга бардош беролмайди, у бундан кўрмай қолиши ҳам мумкин. Балиқ қорачикдан ўтаётган нур оқимини биз каби озайтира олмайди. Аммо қорачиги қамашадиган балиқ турлари ҳам мавжуд. Айтганча, балиқларнинг кўз ёши бўлмайди, чунки ёш безлари йўқ. Уларнинг кўзи атроф муҳит таъсиридан намчилдир.

Аксарият балиқларнинг кўзи бошининг ҳар икки ёнида жойлашган. Балиқнинг ҳар бир кўзи тасвирни фақат бир томони билан кўради.

Шунинг учун ҳам балиқларнинг ҳар икки томонида одамларникига нисбатан кенгрок кўриш майдони бўлади. Улар олдидаги, ортидаги, ёнбошидаги, устидаги ва остидаги нарсаларни кўриша олади.

Балиқ бурни олдида ҳар икки кўзини бир нарсага қаратишга қодир.

Тажрибалар тасдиқлашча, айрим балиқлар рангни фарқлай олар экан. Улар қизил ва яшил рангни фарқлайди, кўк ва сариқ ранглари ҳам ажрата билса ажаб эмас.

Афсуски, бу борада балиқларнинг оз тури тажрибадан ўтказилган. Шунинг учун ҳам ҳамма балиқлар рангни ажрата олади, деган хулосага бормаслик керак.

Балиқлар тури ўртасида жуда катта фарқлар бор.

ХОНҚИЗИ БАХТ КЕЛТИРАДИМИ?

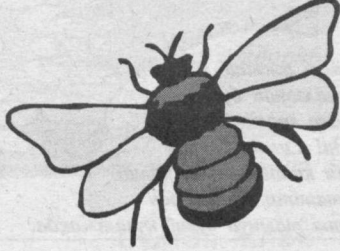
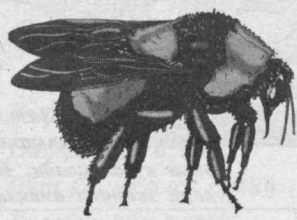
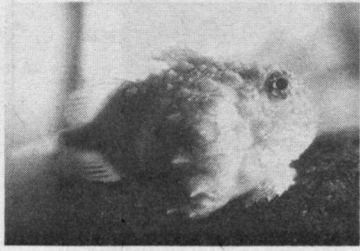
Хонқизилар оиласига мансуб беғараз қўнғизларнинг уч мингдан ошиқ тури мавжуд. Қора холли, қанотчалари тўқ қизил бу қўнғизларни таниш мушкул эмас. Ёзда уларни истаган жойда: далада ҳам, ўрмону шаҳарларда ҳам учратиш мумкин. Қишни улар ҳар хил: бири игнабарг дарахтлар орасида, бошқалари қари дарахтнинг кўчиб тушган қобиғи тагида ўтказади. Учинчилари 4-5 та бўлиб, букилиб қолган барглари ичига кириб олади. Хазон узилиб тушгач, устига юмшоқ, иссиқ ёстиқ мисоли бошқа барглари келиб тушади. Айрим хонқизилар хонадонларимизга ҳам кириб келади.

Шуниси қизиқки, хонқизидек митти ва беғараз жонивор ҳам заҳарли қони билан ўзини душманларидан ҳимоя қилишга қодир экан.

Хонқизи инсон учун зарарсизгина эмас. У жуда катта фойда келтиради, ўсимликлар шарбатини сўриб оладиган, ноқис ширачаларга қирон келтиради. Хонқизиларни тез-тез ўсимлик шираси тушган майдонларга махсус олиб келишиб, қўйиб юборишади, меҳнаткаш ҳашаротлар ана шунда ўзининг фойдали томонини яққол намоёниш этади.

Одамлар орасида хонқизи муваффақият келтиради, деган бир гап юради. Бу мақсад амалга ошиши учун хонқизи қўлга ёки кийимга қўнганда, тахминан мана шундай дейишади: “Хонқизи, хонқизи, оққа уч, тоққа уч, менга олиб кел, оқ нон, қора нон, фақат куймаганидан”.

Бунга, албатта, кўплар ишонмайди, аммо болаларнинг шу қўшиқни хиргойи қилишига шубҳа йўқ.

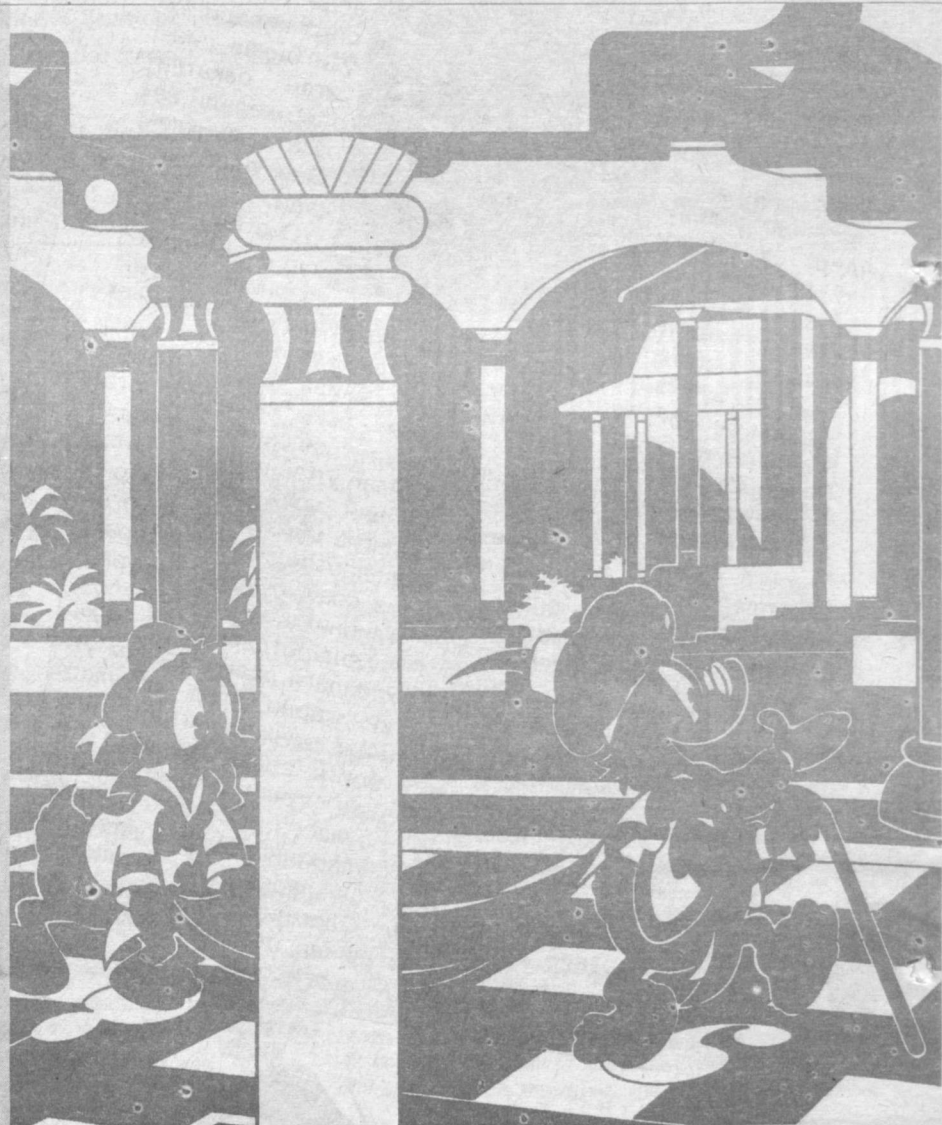
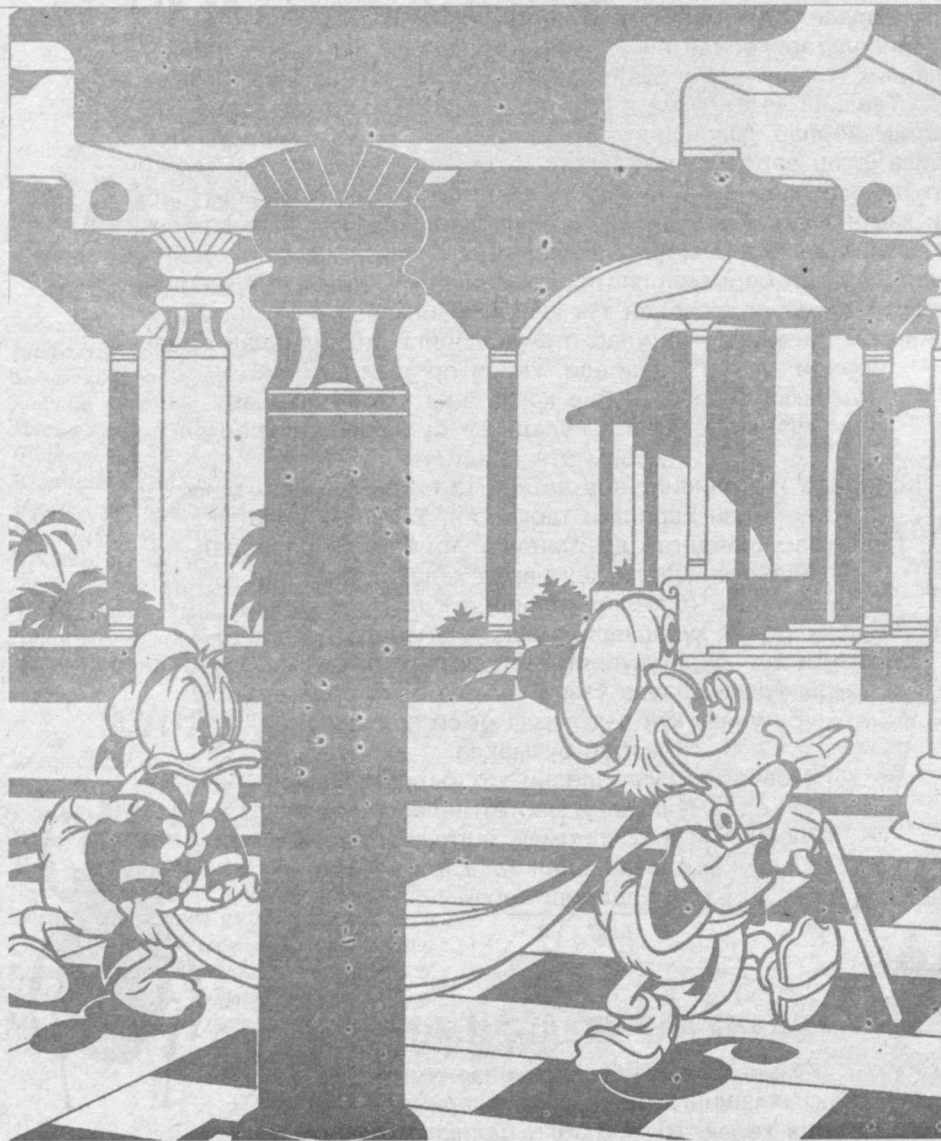

**“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
КЎЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:**

**700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй, 402-хона
(Музаффар ПИРМАТОВга).**

**Мулоқот учун телефон: (371) 139-49-32,
Факс: (371) 139-48-23. Пейджер: (088) 30-13**

Дональд нимадандир норози! Тасвирланган икки сурат бир-биридан нималари билан фарқланади?

Билли, Вилли ва Диллилар бу-вақтда дам олмоқда эдилар. Ёстиқ жилдларидаги нақшлар бир неча нарсаларни беркитиб турибди. Нақшлар ортидаги буюмларни топинг.

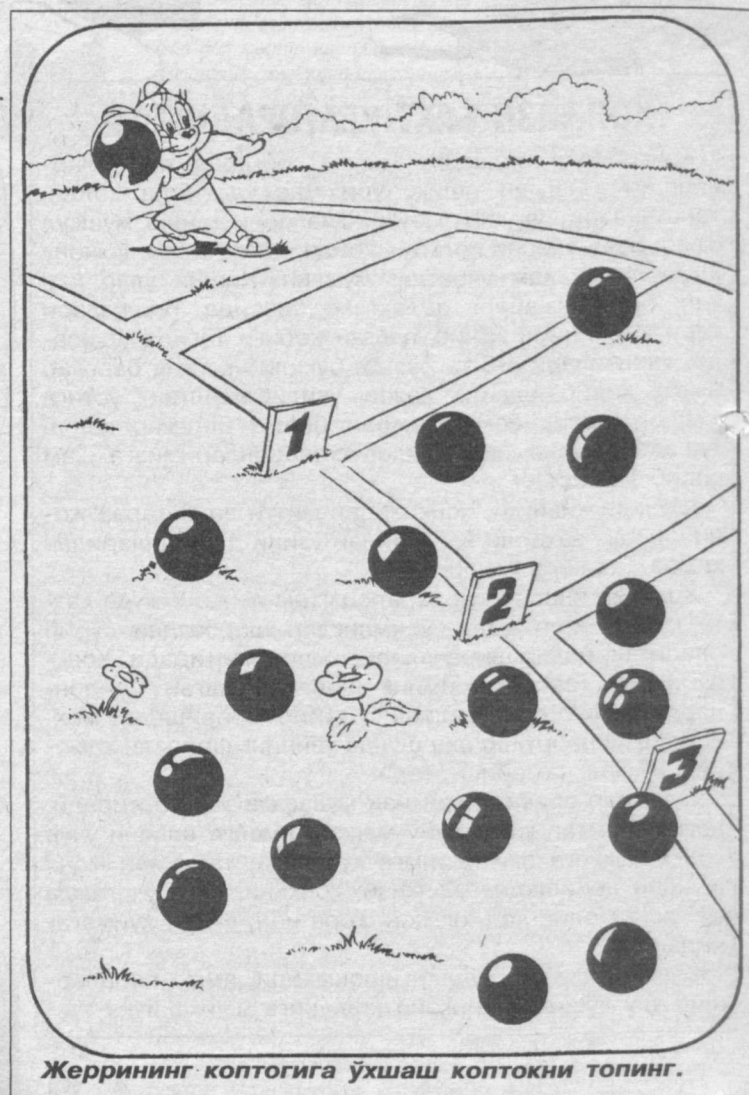

Ану капалакларни қаранг! Айнан бир хил капалакларни топа оласизми? Яна: расмда бир қисми тўсилиб қолган тумшукларни топинг ва унинг кўринмай турган қисмини узик чизиқлар билан белгиланг.

Қандай ажойиб кун!
Чангалзорда бугун
қанақа гаройиб кун
бўлди! Симба билан
Нала қапада маза қилиб
ўйнашпти. Опаesi эса
уларни мамнун бўлиб кузатмоқда.

Зазу ерда ал-
ланиманинг изла-
рини кўриб қолди. Бу излар қайси жонзотнинг из-
лари эканини аниқланг.

Жеррининг коптогига ўхшаш коптокни топинг.

Бугунги кун кечадан
Ер-осмонча фарқ қилар.
Оромингдан кечасан,
Ўй-ҳаёлга фарқ қилар.

Эртаминг ҳам шубҳасиз
Қўймас узоқ куттириб.
Буюк бўлар тухфаси
Бахт жиловин туттириб.

Ўзгаришда ҳамма ёқ,
Тезкор давр шитоби.
Доим сергайрат огоҳ,
Ўқир ҳаёт китобин.

Улғайганда эс кириб,
Қарашларим сайланди.
«Чўт» сўзи ҳам эскириб
Архаикка айланди.

Болаликда муаллим
Дарс ўтаркан ҳисобдан,
«Нони бутун, — деб
таълим
Берган, — кимки ҳисобдон!»

Ҳисобчи ҳам бир кун
Дона-дона, салмоқлаб:
«Ҳисоб-рўзгор устун», —
Деган касбин ардоқлаб.

Тутатаркан «Беломор»,
Мўйлов бураб силар у.
Бола эдим ҳали гўр, —
Ҳақдир, балки, билар у!

Ҳисобчи ҳисоб пири,
Чўт кўзини очирмас.
Милёнми ё бир мири, —
Назаридан қочирмас.

— Колхоз идорасида
Ҳисоб-китоб хонаси —
Йилимиз тўрт фаслида
Хўжалик қалб, онаси!

Тирикликнинг хуржун
Тушмагунча елкага,
Ким ўйлабди бурчини
Ҳам не бўлар эртага.

Ҳисобчи ва муаллим
Менга айтган ҳақ гапин,
Мағзин чақиб англадим
Ўтаб ҳаёт мактабин.

Мендан чиқмас ҳисобчи,
Тақдир экан, на қилдим.
Ростгўю бир оз лофчи
Шоир бўлиб танилдим.

Турмуш аччиқ-чучугин
Кўрдим таътиб шу йўлда.
Кимнинг тўқу пучлигин
Олдим таниб шу йўлда.

Агар тутсайдим қулоқ
Катталарнинг сўзига,
Кўринарди баландроқ
Мартабам эл кўзига?

Балки мен ҳам қоқиб чўт
Ажратаркан ҳақимни,
Текинхўрга дердим: ўт!
Шод қилардим халқимни.

Умрим ширинми, тахир,
Бутунми, ярим ноним,
Керак шоир ҳам, ахир,
Асло йўқ пушаймоним.

Ўша ҳисобчи фақат
Шақиллатиб чўт қоқиб,
Умрин ўтказди хушвақт
Оиласин тўқ боқиб.

Санаб чўтнинг донасин
Суриб ўннга ва чапга,
Минглаб рақам хонасин
Сўзлатиб солган гапга.

Кўп ҳурматли эди у,
Кимсан машхур чўтқоқар.
Лек ёшларга энди у

Ўзингдадир ихтиёр, —
Минг тулпорни кишнатиб!

Компьютердек тулпор соз,
Гарчи хона ичрадир,
Олам аро чавандоз
Ҳаётини кечирадир.

Эмас оддий суворий,
Воқиф барча билимдан.
Ўй-ҳаёли юқори,
Зехни ўткир, билимдон.

Коллеж, лицей, мактабда
Аёло бўлса ўқувинг,
Ҳаётда ҳам албатта
Аёло бўлар ўқувинг.

Мана, компьютер нима?
Билимларнинг кони у.
Турли-туман машина,
Техниканинг жони у.

Четда қолмас паналаб
У кирмаган уй, эшик.
Беласанг бас, аллалаб
Ўзи тебратар бешик.

Унда сонсиз сўз, рақам,
Турли чизма, шакллар.
Чиза олар расм ҳам
Тугмалари такиллаб.

Яқинлатиб йироғинг,
Ишни содда, жўн қилар.
Енгиллаб оғир тоғинг,
Бир бойлигинг ўн қилар.

Эндиги пайт компьютер—
ЭХМдан кўп йироқ.
«Яшарсайдим қайта», дер,
Ҳеч иложи йўқ, бироқ.

Ҳар ишнинг ўз вақти бор,
Ҳар ким кўрар ўз даврин.
Хушёр ёшнинг бахти бор,
Эрта илгар вақт қадрин.

Ҳамма билган
қадимдан, —
Ортга қайтмас учқур
вақт.
Амал қилган қадимдан, —
Қадрлаган қучган бахт.

Элим деган кўқарар,
Офтоб кўрар яғрини.
Юртин бошда кўтарар,
Бўстон қилар бағрини.

Вақт қадрини англаган
Ёшлар элда мўл экан.
Компьютерни танлаган
Ёшлик йўли йўл экан.

Ҳисобчи чол кўксига
Мустақиллик нишони.
Севинч ёши кўзига
Юрт тақдирин ишониб.

Фарзандлари чўт эмас,
Компьютерни бошқарар.
Улар учун чўт эмас
Ҳисоб-китоб, бошқалар.

Эзгу мақсад йўлида
Бариўқиб-ўрганар.
Эркдай бахт ўз қўлида,
Ҳавас қилар кўрганлар...

Одатича гоҳида
Ҳисобчи чўт қўлтиқлаб,
Ўйчан юрган чоғида
Кулманг бағрини тиглаб.

Тахсин ўқиб ёшликка,
Дуо қилиб суйгани:
Ён бермай кексаликка
Бирга юрар куйманиб.

Ким эл-юрт, дер, иззати
Қўйилади жойига.
Доим ёдда хизмати,
Гул сочилар пойига.

Ўй-фикрингиз кездириб
Чўт, компьютер-кўҳиқоф,
Шоирлигим сездириб
Битган шеърим бўлди соб.

Султон ЖАББОР.

ЧЎТ, КОМПЬЮТЕР- КЎҲИҚОФ

Ҳайратда ҳайрон боқар.

Стул узра компьютер
Ўхшар телеэкранга.
У сеҳрли қутидир.
Бойдир турли хил рангга.

Бу ЭХМ-электр
Ҳисоблаш машинаси.
Ичи тўла илм, сир,
Асримиз мўъжизаси.

Унинг қўли етмаган
Соҳа борми ҳаётда?

Кимни қойил этмаган
Хизмати коинотда!

Компьютерга таяниб
Забт этилган Марс ва Ой.
Сомон йўлин айланиб
Тадқиқ этар ҳойнаҳой.

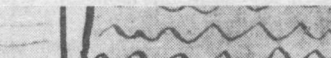
Бу тилсимнинг билсанглар,
Қулф-калити код экан.
Шартли белги, сигналлар
Тизимидир код деган.

Етгунча куч, иқтидор
Ҳар хил дастур ишлатиб,

Ишга солиб зехнингини
Гар бурасанг қулоғин,
Товлантирар меҳрингини
Ахборотлар булоғи.

Пианино чалгандай
Боссанг тугма-клавиш,
Ажиб куй тинглагандай
Қалб жунбушга келармиш.

Минг-минглаган рақамни
Ёзар зумда ҳисоблаб.
Кўз ўнгингда бақамти
Жамлар ҳисоб-китоблаб.

Ўзга шаҳар, диёрдан
Зарур бўлса маълумот,
Компьютердек дастёрдан
Миннатдорсан шу заҳот.

Самолётни бемалол
Бошқаради тунда ҳам.
Компьютерсиз, эҳтимол,
Даргоҳ йўқ шу кунда ҳам.

Хўжалик, рўзгор, майли,
Ё тиббиёт соҳаси,
Ҳатто усиз бўлмайди
Юртининг чўли, воҳаси.

Компьютердек тенгсиз ҳам
Инсон ақлини меваси.
Яратган олим одам
Зўр иқтидор эгаси.

Гар қотириб бошини,
Ўқиб қилса хафсала,
Компьютер ич-ташини
Била олгай ҳар бола.

Ким истаса очиқ йўл,
Эл аро донг таратар.
Астойдил урса қўл,
Ундан зўрин яратар.

Чўтни ҳисоб-китобда
Устоз деса арзигай.
Компьютер ҳам бу бобда
Унга шогирд тарзидай.

Гўё чўтнинг тўрт кўзи,
Компьютерни кутарди.
Ҳисоб юкин бир ўзи
Елкасида кўтарди.

Истиқлоли суюк юрт,
Бор чўтнинг ҳам улуши.
Истиқболи буюк юрт,
Гуллар халқим турмуши.

Элим билиб сўзлаган
Жон озиғи ҳикмати:
Устозидан ўзмаган
Бўлмас шогирд қиммати!

Компьютерни чинакам
Донғи тутди жаҳонни.
Ажабланманг сира ҳам,
Замон унинг замони.

Умр бўйи чўт қоққан
Нафақахўр амаки.
Чўт қоқиб элга ёққан
Ҳисобда зўр амаки.

Утган йили Қўқон шаҳрида вилоятлараро Республика халқ дорбозларининг куриги бўлиб утган эди. Унда Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз шаҳридаги Амир Темур номи мактабнинг 2-синф ўқувчиси Абу Бакр Суҳробжон Мамадалиев отаси Саъдулла ака билан баланд дор устида чиройли томошалар курсатиб тупланганларни олқишларига сазовор бўлишди. Ушанда Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазирлигининг хайъат аъзолари унинг уйинларига юксак баҳо бериб, биринчи урин ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирлашганди.

Бу ҳақда Ўзбекистон телевидениесининг «Болалар ва усмирлар» муҳарририясида «Ёш дорбозлар» курсатуви тайёрланиб, экранда намойиш этилди. Шундан сунг муҳарририяга қўлаб хатлар ёғилиб, Абу Бакр Суҳробжон ҳақидаги курсатувни қайта намойиш этишни сурашган. Курсатув бир неча бор экранда қайта-қайта намойиш этилди. Яқинда бир гуруҳ ўқувчилар «Умид» Бош муҳарририяга мактуб йўллашиб Абу Бакр Суҳробжон ҳақида кенг маълумот беришимиз, иложи бўлса у ҳақда курсатув тайёрлашимизни илтимос қилишди. Шу хат баҳона бўлдию Қашқадарё вилоятининг Шаҳрисабз туманига сафарга чиқдик.

Ёш дорбоз Абу Бакр Суҳробжонни излаб Шаҳрисабз туманидаги Амир Темур номи мактабга бордик. Мактаб директори Гулчехра опа Манноновага Абу Бакр Суҳробжон ҳақида янги курсатув тайёрлашимизни айтдик.

Шунда мактаб раҳбари Гулчехра опа:

— Эҳ, унақа иқтидорли болалар бизнинг мактабда талайгина. Ҳозир бир қизни сиз билан таништирай. Унинг исми Гулҳаё, фамилияси Эргашева. Етти ёшга тулишига қарамай 5-синфда ўқийди. Жуда иқтидорли қиз. Аъло ўқиши билан бирга Шаҳрисабз телевидениесига оқшомлари болаларга ўзи ёзган қизиқ-қизиқ шеър, эртакларни айтиб беради.

«Қувноқлар даврасида» курсатувини олиб боради, — деб Гулҳаё ўқийдиган синфга бошлаб киришди.

Гулҳаё синфдаги ҳамма ўқувчилардан кичкина бўлганлиги учун биринчи партада утирар экан.

— Қани қизим, узинг ёзган

воллар бера бошлади.

Фурсатдан фойдаланиб унинг суҳбатини тасвирга тушира бошладик. Гулҳаё тенгдошига қизиқ-қизиқ саволлар бериб, Суҳробжонни томошабинларга таништира бошлади.

— Курсатув Ўзбекистон телевидениеси кичкинтойлар учун тайёр

ЖАЖЖИ СУХАНДОН

шеър, эртакларингдан бирортасини айтиб бер-чи, — дедилар мактаб раҳбари.

— Абдулла Орипов шеърдан айтиб берайми?

— Ҳа, майли. Она қизим, ўқи!

Гулҳаё Абдулла Ориповнинг «Онажон» шеърини шундай маҳорат билан ўқиб бериб, синфдаги барча тингловчиларни узиғаром қилди. Кейин ўзи ёзган шеър, эртаклардан намуналар ўқиди.

Ҳақиқатдан ҳам ҳаммани дол қолдирадиган даражада ўқиб қўчилиқни ҳайратга солди.

— Гулҳаё, биз сенинг мактабдошинг Абу Бакр Суҳробжон ҳақида курсатув тайёрлаётган эдик. Шу курсатувга Абу Бакр Суҳробжондан интервью олиб берсанг яхши буларди.

— Майли, — деб Гулҳаё бирпасда Суҳробжон билан суҳбатлашиб, унга мос бирин-кетин са

ланган «Болалигим-пошшолгим» видеоканалида намойиш этилди.

— Гулҳаё, шеърга қизиқишинг қачондан бошланган?

— Уч ёшимдан! Саида опамлар мактабдан келиб шеър ёдлаганларида диққат билан қулоқ солиб, мен ҳам уша шеърларни ёдлаб олардим. Кейин ҳамма менга шеър айтиб беришимни илтимос қилишадиган бўлиб қолишди. Биринчи марта қўчилиқ орасида саҳнада Шаҳрисабздаги Оқсарой майдонида Амир Темур ҳақида шеър айтиб бердим.

Суҳбатимизга Гулҳаёнинг онаси Гулнора Урунова қўшилиб:

— Гулҳаёнинг бирдан бир орзуси шоир Абдулла Орипов билан учрашиш эди.

Яқинда Тошкентга тушганимизда дадаси билан шоир Абдулла аканинг уйларини излаб топдик. Абдулла Орипов жуда оддий, кам-

Танишув

тарин инсон эканлар. Оилалари Ҳанифа опа эса сариштаю сарамжон, очиқ чехрали, меҳрибон, меҳмондуст аёл эканлар. Аввалига тортиндик. Уйларида ёзувчи Пиримқул Қодиров ва бошқа эътиборли меҳмонлар ҳам бор экан. Абдулла ака қизим Гулҳаёдан шеърлар ўқиб беришини сурадилар. Гулҳаё ҳам ҳар қачонгидек шеърларни бийрон-бийрон ифодали ўқиб берди. Абдулла Орипов уринларидан туриб келиб Гулҳаёнинг пепонасидан меҳр билан ўқидилар ва: «Қўзмончоғинг борми, қизалоғим? Қўз тегмасин!» дедилар.

Гулҳаё Шаҳрисабз телевидениесига чиқибдики, мухлислардан қўлаб мактублар олади. Хат эгалари унинг курсатувини доимо интиқлик билан қўришаётгани ҳақида ёзилади. Гулҳаё уларга жавоб бериб, мухлислар олқишига сазовор бўлиб келяпти.

Шаҳрисабздан қайтар эканмиз, Гулҳаё Эргашеванинг келажакда ажойиб суҳандон, шоира, журналист бўлишдек орзуларини амалга ошишига тилақдош бўлиб қолдик.

Орзуларинг қанот қоқаверсин, жажжи суҳандон Гулҳаё!

ТОХИР МУЛЛАБОВЕВ.

«Ойнаи жаҳон» — болаларга

Ўзбекистон телевидениеси сиз азиз ўқувчиларга қўйидаги курсатувларни тайёрлади:

СЕШАНБА 27 ОКТЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

- 8.55 «Дунё куриб, дунёлар ярат».
- 9.40 «Оламга саяхат». Кинокурсатув.
- 10.25 Янги алифбони ўрганамиз.
- 10.55 «Қойилмақом Гоша». Мультфильм.
- 12.05 Кундузги сеанс «Хуррият» бадий фильм 1-серия.
- 13.20 «Маҳалламиз болалари». Телемусобақа.
- 14.10 Кундузги сеанс «Хуррият» бадий фильм 2-серия.
- 18.10 Болалар учун «Табиат алифбоси».
- 20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ II

- 18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Эркатой», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ III

- 18.10 Болалар учун «Энди эртак бошланади».
- 19.20 «Қўшиқдан-қўшиққача».

Ўз.ТВ IV

- 16.50 Мультсайера.
- 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!

ЧОРШАНБА 28 ОКТЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

- 8.30 Болалар учун «Кичкинтоймиз-гизингтоймиз».
- 8.50 «Устоз».
- 9.10 «Мардлар қўриқлайди Ватани».
- 9.30 «Танаффус № 5» Мультфильм.
- 10.05 Алифбо сабоқлари.
- 11.30 Акс-садо.
- 12.05 Кундузги сеанс «Хуррият» бадий фильм 3-4-сериялар.
- 13.45 «Томчи».
- 18.10 Болалар учун «Бир сиқим тупроқ».
- 18.30 «Меҳриғи».
- 20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2

- 18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Спорт майдончаси», «Мульттомоша».
- 18.35 «Семур» Усмирлар учун ахборот кунгилочар дастур.

Ўз.ТВ 3

- 18.10 «Ерилтош» мульттуплам.

Ўз.ТВ 4

- 16.50 «Мультсайера».

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

ПАЙШАНБА, 29 ОКТЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

- 9.10 «Бармоқлар сеҳри».
- 10.30 Болалар учун «Алпомишлар ҳамиша ғолиб».
- 12.05 Кундузги сеанс «Хуррият» бадий фильм 5-серия.
- 13.35 «Мактублар — кабутарлар».
- 14.10 Кундузги сеанс «Хуррият»

дир».

9.20 Болалар учун «Бизнинг азиз боболар».

10.30 Немис тили.

11.00 «Ғаройиб воқеа» мультфильм.

12.05 Кундузги сеанс «Пилигрим капитани» бадий фильм.

18.10 «Сеними, шошмай тур!» мультфильм.

18.20 «Ҳа-ҳа-ҳа!» Ҳазил, ҳажв, ҳан-

9.05 «Шоҳрух клуби».

9.50 «Умид» намойиш этади.

«Шу Ватанга бордир менинг керагим».

18.00 Болалар учун «Фламинго».

19.55 «Оқшом эртаклари».

ЎзТВ 2-дастур

9.00 «Янги авлод» намойиш этади.

18.05 «Янги авлод» студияси на-

нодастур.

10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».

11.45 Кундузги сеанс. «Ўнта негр боласи» бадий фильм.

13.40 «Болалигим — пошшолгим».

18.00 «Олтин тож» телеуйин.

Ўз.ТВ 2

9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

12.30 «Цирк, цирк, цирк».

14.30 «Синбол» телесериал.

Ўз.ТВ 3

8.00 «Кичкина деманг...»

18.10 «Мультжумбоқ» телевикторина.

Ўз.ТВ 4

9.05 «Эртакларнинг сеҳрли ола-

ми».

10.45 «Бу ажиб дунё».

13.20 «Табиат билан танишув».

18.50 Болалар учун «Танаффус».

19.05 «Жонли сайера».

ДУШАНБА, 2 НОЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Жажжи давра», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3

18.10 Болалар учун. «Эя ва унинг дустлари ҳузурида».

Ўз.ТВ 4

16.50 «Мультсайера».

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

СЕШАНБА, 3 НОЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

10.25 Янги алифбони ўрганамиз.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Эркатой», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3

18.10 Болалар учун. «Энди эртак бошланади».

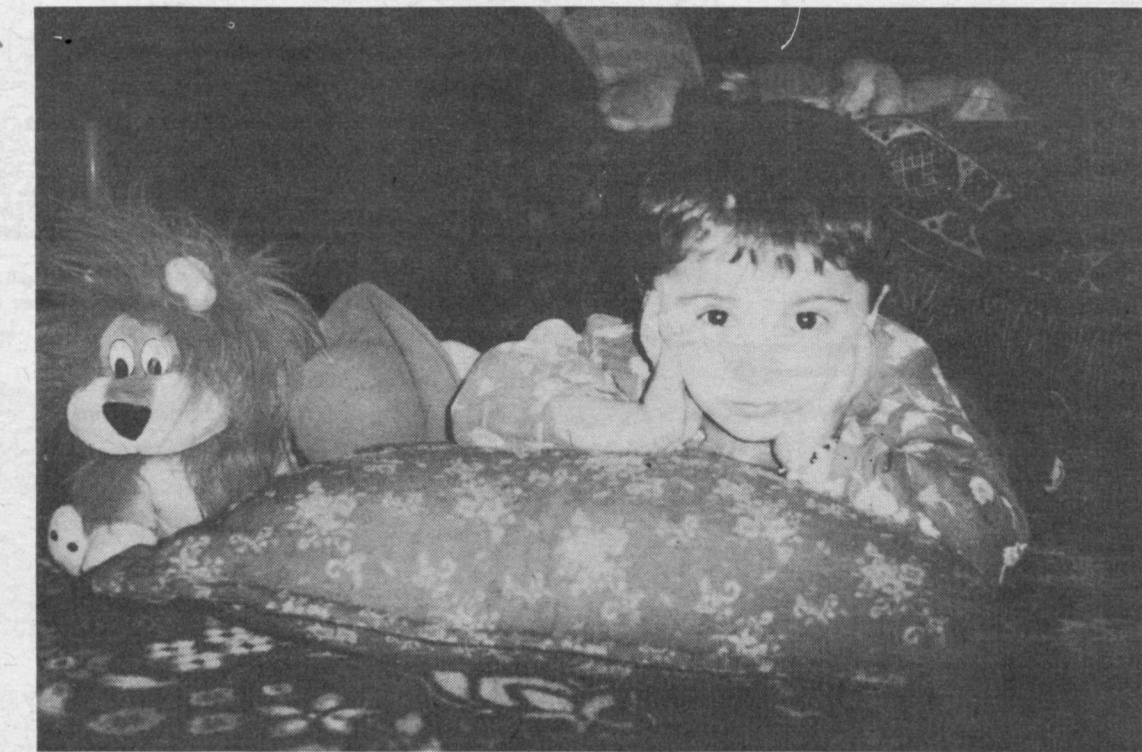
Ўз.ТВ 4

16.50 «Мультсайера».

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

Азиз ўқувчилар! Сизларга тайёрлаган курсатувларимиз ана шулардан иборат. Марҳамат, томоша қилинг!

ТОХИР МУЛЛАБОВЕВ
ЎЗБЕКИСТОН
ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ «УМД»
БОШ МУҲАРРИРИЯТИНИНГ
ГУРУҲ РАҲБАРИ.

бадий фильм 6-серия.

19.55 «Юзма-юз».

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Буш утирма», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3

18.10 «Ерилтош» мульттуплам.

20.10 «Кузгу».

Ўз.ТВ 4

16.50 «Мультсайера».

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

ЖУМА, 30 ОКТЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

9.00 «Илм — узликни билмак-

гома.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади.

«Олтин калит», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3

18.10 «Ерилтош» мульттуплам.

Ўз.ТВ 4

16.50 «Мультсайера».

18.45 «Муъжизалар майдони».

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

ШАНБА, 31 ОКТЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

мойиш этади. «Боланинг тили», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3

8.00 «Ерилтош» мульттуплам.

9.40 Бодажонлар экрани.

18.10 «Ерилтош» мульттуплам.

18.20 «Табиат шифохонаси».

18.40 «Кичкинтой» Чарли Чаплин ижодидан.

Ўз.ТВ 4

12.35 «Биргизикда қўлайимиз».

13.20 «Умид».

15.10 Масхарабозлар.

16.50 Болалар учун «Бинафша».

ЯКШАНБА, 1 НОЯБРЬ

Ўз.ТВ 1

8.30 «Камалак» Болалар учун ки-

Хонада икки киши ўтирибмиз. Унинг исми Г. Деярли адаш эканмиз. Ўн еттига кирибди. Сочлари кеткандан кетган. «Мода»нинг кетидан кувадиган қизга ўхшамайди. Пардоз ва бўёқларни меъёрида ишлатади. Дидли, фаросатли. Ҳаётга жиддий муносабатда бўлади. Жиддий муносабат деганда, жиддий яшашни, меҳнат билан тирикчилик ўтказишни, пешона тери билан пул топишни тушунади. Отаси ҳалол инсон, онаси ўқитувчи. Битта укаси бор. Маҳаллада обрў-этиборлари яхши. Билдимки, у «Тонг юлдузи»га шикоят кўтариб келмаган экан. Шунчаки дилдош истаб, кўнглини ёзиш учун келибди. Худди кўшни хонадонда яшайдиган дугонасини йўқлаб чиққанга ўхшайди. Ўзини эмин-эркин тутаетир.

— **Демак, илтимос қилиб келмагансиз?**

— Йўқ, мен ҳам «норнинг ит олдида чўкканин кўрганман» (Абдулла Орипов мисраси), лекин ҳаргиз илтимосга куним қолмаган.

— **Ўша шоирнинг ҳамма шеърларини ёддан биласизми?**

— Имтиҳон топшираман деб, атайлаб ёдламаганман-у, аммо ўзимга кераклисини, ёққанларини негадир ёдлаб олганман.

— **Яна қайси шоирларни яхши кўрасиз?**

— Мен шоирларни яхши кўрмайман.

— **Ие, шеърларини ёддан билар экансиз-ку?**

— Ҳа, шеърларини ёддан биламан. Демак, шеърларини яхши кўраман. Ўзларини танимайман.

— **Биттасини ҳам танимайсизми?.. Ҳатто телеюлдуз Иқболни ҳам танимайсизми?**

— Йўқ, танимайман.

— **Бирорта шоир билан учрашув уюштирадими келасизми?**

— Масалан, қайси шоир билан учрашамиз?

— **Айтайлик, Муҳаммад Юсуфни таклиф этамиз.**

— Учрашувда оддий томошабин сифатида қатнашсам бўлади.

— **Мухлис сифатида шоир билан учрашмайсизми?**

— Мен мухлис бўлишим учун Шоир пири комил бўлиши лозим. Ҳазрат Жомийга мухлис бўлишим мумкин. Ул зоти икромга Бойқаро ҳам, Навоий бобомиз ҳам мухлис эдилар.

— **Кечирасиз, дугонажон, чамамда Сиз мухлис билан «мурид»ни чалкаштиряпсиз, шекилли?**

— Унчалик чалкаштирмайман: руҳоний, устоз, пирнинг мухлиси «мурид» бўлади. Бировга (яъни, руҳоний, устоз, пирга, ихлос қўйган киши ҳам «мухлис» бўлади. Хўш, мухлис билан муриднинг ўртасида қанча тафовут бор экан?

— **Моҳияти бир экан. Демак, Сиз онгли равишда Шоирга мухлис бў-**

«Тонг юлдузи»га янги ходима ишга келди. Ўйлаймизки, унинг қадами қутлуғ бўлади, муштарийларимизнинг севимли сирдошига айланиб қолади. Ходиманинг исми ГУЛЮЗ. Дорилфунун талабаси. Сирдан таҳсил кўради. Уятчан. Иболи. Самимий. Ёлғон гапирмайди, ёлғон ёзиш мумкилигини ҳаёлига ҳам келтирмайди.... Хуллас, Гулюзнинг инсоний сифатларини чамалаб кўриб, унга энг масъулиятли вазифани топширдик — изҳори дил Сизнинг мулкингиз бўлғай, дедик. Албатта, бачкана панд-насихатларга ҳозир биров ишонмайди. Сиз, азиз ўқувчилар, Гулюз билан тенгдош сифатида, сирдош сифатида суҳбатлашасиз. Агар қиз бола бўлсангиз, Гулюз Сизнинг дугонангиз бўлади, ўғил бола бўлсангиз — Гулюз Сизнинг дўстингиз бўлади. У ишонса бўладиган дўст. Ўртадаги сирасрорни ҳеч қачон учинчи одам билмайди. Номингиз ҳам, шаънингиз ҳам худди Швейцария банкларидаги «янгибойлар»нинг шахсий ҳисоб рақамлари янглиғ абадул абад махфий бўлиб қолажак. Қисқаси, Гулюз билан хоҳлаган ўқувчимиз хоҳлаган мавзуда суҳбатлашмоғи ёки у билан мактуб ёки телефон воситасида мулоқотга киришмоғи мумкин. Мулоқот эркинлиги имкон даражасида кафолатланади. Бугун Гулюзнинг илк тажрибасини эътиборингизга ҳавола этамиз.

лишни истамайсиз? Шундайми?

— Мен мухлис бўлишим учун Шоир «руҳоний, устоз, пир» даражасидаги зот бўлмоғи даркор. Боя айтдим-ку, Жомий ҳазратларига шакшубҳасиз мухлис бўлишим мумкин эди...

— **Бўпти, ҳеч бўлмаса, шеърят кечасига кели-**

ЧОЛ БИЛАН КАМПИР

шингиз мумкинми?

— Мумкин.

— **Фақат томоша учун келасизми?**

Г. нигоҳини бир нуқтага тикиб, бир зум ўйланиб қолди. — Эҳтимол... Эҳтимол, умуман келмасман..

— **Қизиқ қиз экансиз... Келинг энди заминий мавзуда гаплашайлик.**

— Бўпти.

— **Муҳаббат нима ўзи?**

— Бошқа саволингиз йўқми?

— **Муҳаббат тўғрисида қанақа китобларни ўқигансиз?**

— «Баҳор қайтмайди» (Ўткир Ҳошимов) қиссасини ўқиганман.

— **Туйғуларингиз янгиланганми?**

— Қайдам. Янгиланмаган, шекилли... Яқинда «Шайтанат»ни ўқидим. Сал олдинроқ «Ойдинда юрган одамлар»ни (Тоғай Мурод) ўқиган эдим.

— **Қайси бири маъқул бўлди?**

— Чол билан кампир яхши экан («Ойдинда юрган одамлар»).

— **Ўша қисса муҳаббат мавзусида эмасми?**

— Шунақа шекилли. Лекин, улар бефарзанд.

— **Агар Хушвақт ҳаёт бўлганида чол билан кампир юз фоиз бахтли бўлармиди?**

— Нисбийлик назарияси бўйича баҳо берилса, Хушвақт ҳаёт бўлса, улар саксон фоиз бахтли бўлишарди.

— **Ўша ҳолатда — Хушвақтсиз улар неча фоиз бахтли?**

— Нима бало, мендан обҳаво маълумотларини сўраяпсизми?

— **Йўқ... Дунёда, сизнингча, мутлақ бахт борми? Агар бўлса, бахтнинг мезони ёки тарозиси ҳам борми?**

— Бахт фалсафий ё эстетик категория бўлса керак. Билмадим., бахт тушунчасига фалсафаданми ёки эстетикаданми мезон — тарози қидириш лозим. Лекин, барибир «бахт тарозиси» топилмайди.... Яхшиси, бояги

ганмисиз?

— Эшитганман, кечагина Кенжа БОТИР унинг янги «Сайланмаси»ни бировга совға қилди. Зўр шоир бўлса керак.

Г. маъюс бош чайқади.

— Оташин шоир, афсуски, умри қисқа экан... Хуллас, у кишининг «Бахт сўзи» номли шеъри бор.

— **Ёддан биласизми?**

— Биламан.

— **Керакли тошнинг оғири йўқ, дейдилар. Қани, эшитайлик-чи?**

— Марҳамат, эшитинг: **Бахтиёрман деган биргина сўзни айтиш учун керак қанча куч-чидам, гарчи бахт сўзларнинг**

чол билан кампир мисолида жавоб излаганимиз маъқул кўринади.

— **Ҳа, балли!**

— Чол ва кампир Хушвақтсиз, менимча, саксон фоиз бахтли бўлади.

— **Хушвақт ҳаёт бўлганда-чи?**

— Тўқсон фоиз бахтли бўлишарди.

Гулюз

— **Нега юз фоиз эмас?**

Г. яна бир нуқтага, аниқроғи, каминанинг акси тушиб турган столга тикилиб қолди. Кўзлари толғач, маъюс жилмайди.

— **Инсон ҳеч қачон юз фоиз бахтли бўлмайди... Шавкат Раҳмон деган «бир ўжар шоир» бор эди. Эшит-**

энг ёқимлиги, гарчи турса ҳамки тилинг учиди.

Оғир ботмасмикан бу сўз кимгадир, тегиб кетмасмикин оҳвоҳларига, қандоқ бардош бериб яшайман кейин бахтсиз кимсаларнинг

Юзма-юз

нигоҳларига.

Аввало бу сўзни ўзгалар

айтсин,

айтсинлар кўзлари севинчга тўлиб,

элнинг бахти учун,

умрини тиккан

шоирлар айтмасин биринчи бўлиб.

Бу сўзни бир умр айтмай

яшадим,

ҳар шодлик келганда юрдим секинроқ.

Ғам сўзин элимдан аввалроқ айтдим,

бахт сўзин айтаман элдан кейинроқ.

— **Демак, чол билан кампир замон ва макондан ташқарида яшасалар ҳам юз фоиз бахтли бўлолмайдилар?**

— Барибир қандайдир армон қолади. Хусусан, Хушвақтдан айрилган инсонлар учун ФАРЗАНД энг катта Армон бўлса, буни мутлақ армон деб билмаслик керак. Агар шу армон ушалса, сўзсиз, бошқа бир армон юзага чиқарди. Фарзанд доғининг тоши оғир бўлгани учун ҳам бошқа инсоний армонларни юзага чиқрмайди, бошқа армонларга йўл бермайди. «Ойдинда юрган одамлар» қиссаси менда ана шундай таассурот қолдирди. Эҳтимол, ёзувчи бу нарсалар тўғрисида ўйламагандир. Лекин, ўқувчи беихтиёр шундай хулосага келади. Буни хулоса деб ҳам бўлмайди. Поёни йўқ ўй-хаёл одамга тинчлик бермайди.

«Бахт» сўзини айтмаган ШОИР ҳам, чол билан кампирнинг армонини рўёбга чиқармаган (албатта, таъбир жоиз бўлса) ёзувчи ҳам, аслида, битта ҳақиқатни таъкидлайдилар; «бу дунё асли бир кам яралган».

— **Лекин, бориға шукур қилиш керак. Ҳақсизликка ёки адолатсизликка эмас, оламда инсон бўлиб яшаётганимизга, ИНСОН номини баланд кўтариб юрганимизга шукур қилмоғимиз лозим... Соҳибқирон Амир Темурнинг узугида қандай сўзлар ёзилганини биласизми?**

— Эсимда йўқ.

— **«Букунлар ҳам ўтаркетар», деб ёзилган экан. Кулфату қувонч ҳам, ғалабаю мағлубият ҳам ўткинчидир. Фақат Ҳақиқат абадийдир...**

Биз яна узоқ суҳбатлашдик. «Чол билан кампир» мавзусидан четга чиқиб кетдик. Шу сабабли суҳбат давомини «Юзма-юз»нинг навбатдаги сониди ўқийсиз.

Котиб: МУНИС

«БОРМИ, БУЛ ТУФРОҚҚА ЎЗЛИГИН
ИЗЛАБ ОСМОНУ ФАЛАККА ЕТГАН БО-
ЛАЛАР!» — деб ёзган эди буюк миллатпар-
вар шоир Шавкат Раҳмон. Адабиёт кураш-
дан иборат. Унда яшамоқликнинг ўзи бир
жасорат. Сиз унинг сувартига қараманг,
сийратига қаранг. Унинг ҳеч қайси дунёга
ўхшамаган қонуллари, «шижоат» сўзининг
таржимаси бўлган оламнинг одамлари бор.
Биз Фарғона вилояти Учкўприк тумани

20-ўрта мактабнинг «Ёш қаламкаш» тўғараги
аъзоларига, ўз қисмати шайриятга бойлаган
қизларга оппоқ тонларни, яшовчанликнинг, руҳ-
нинг поклигини тилаймиз. Негаки:

«Йўлдор бу,
Нафсининг ботқоғи эмас,
Қиличнинг дамидай чақнаган йўлдор.
Бу йўлга юзингни буришдан аввал
Ўлдир, ичингдаги хоинни ўлдир!»

БИЗНИНГ ТЎҒАРАК

ОНАМ

ТИЛАК

Истайман, инсонлар
покиза бўлсин
илмсиз бўлмасин аммо.
Истайман, дунёга
гўдаклар келсин
бемурод келмасин ам-
мо.

Дилрабо МИРЗАЕВА,
6-«Б» синф ўқувчиси.

ОНАЖОНИМ, УЛУҒСИЗ!

Сингдирдингиз алла
деган кўшиқларни
юракка,
Гўдак эдим, ўстирдингиз
етсин дея тилакка.
Мен бир парча эт
туғилдим
Куч бердингиз билакка,
Онажоним, улугсиз,
Меҳрибоним улугсиз!
Кўзларимга руҳ берган,
меҳрингиз юрагимда,
Тирикликка бошлаган
сеҳрингиз юрагимда,
Қонингиз юрагимда,
меҳрингиз юрагимда,
Онажоним, улугсиз,
Меҳрибоним улугсиз.

Бу дунёнинг бахтига
бўлинг омон, Онажон,
Сизни ёмон деганнинг
Ўзи ёмон, Онажон,
Менинг борар йўлларим
Бир сиз томон, Онажон,

Онажоним, улугсиз,
Меҳрибоним улугсиз!
Нурхон АСКАРОВА,
10-«Б» синф ўқувчиси.

БИЛИМ

Билол келди ёнимга:
«Ўйнайсизми, онажон!»...
Коптогини кўтариб,
Қараб турар митти жон.
— Ватан мени сўрайди
Менинг қилар ишим кўп.
Шуни билгин, укажон,
Билимсиз келажак йўқ.

Оқ кабутар, парвоз қил,
Тинчлик бўлсин дунёда.
Ватанимнинг равнақи,
Бўлсин яна зиёда.
Шахло РАҲМОНОВА,
6-«Б» синф ўқувчиси.

Ватанни ким яратган,
Биласизми, болалар?
Ким дунёни яшнатган,
Биласизми, болалар?
Бизга оқ сут берган ким?
Ширин тилни ким
берган?
Йўлимиздаги тошни,
Кипригида ким терган?
— У тунлар ухламаган,
Чироғим — онам менинг
Жаннат менга не керак,
Маккам Мадинам
менинг.
Маҳсума СУЛТОНОВА,
6-«Г» синф ўқувчиси.

ОРЗУ

Осмондаги кабутар мисол,
Орзу билан учиб юраман.
Тирикликнинг йўллари аро,
Бол, гоҳ оғу ичиб юраман.
Йўлларимда неки учрагай,
Бораяпман кўзимга жойлаб.
Рўёбингни кутаман — орзу,
Яратганга илтижо айлаб.

Гулнора АҲМАДЖОНОВА,
10-«Б» синф ўқувчиси.

КУЗ

Кириб келди олтин куз,
Барглар учди ҳар ён.
Кенг атрофда хорғин тус,
Бўшаб қолди хиёбон.
Кўз олдимда табиат,
Ўйнатади мўйқалам.
Қушларини кузатар,
Дарахтлар — сариқ гилам...
О. МАДРАҲИМОВА,
6-«Б» синф ўқувчиси.

Ибтидоий давр овчиси ка-
мондан ўқ отган-у таранг тор-
тилган ипнинг галати овоз чи-
қарганини эшитиб ўлжани ҳам
унутган. Сўнг овчи камон ипи-
ни тортиб-тортиб қўйиб юбор-
ган ва ҳосил бўлаётган то-
вушдан кўнгли суёт кета бош-
лаган. Кейинчалик ёғочга ичи
бўш тахта ёки йирик ёғоч-
нинг палласи бириктириб
қўйилса ип тортилишидан қат-

тикроқ товуш
ҳосил бўли-
шини сезиш-
ган. Яна кейинроқ эса ка-
монга бир неча қатор ип тор-
тилган. Бундай камонни эни
«камон» эмас, «арфа», ипларни
эса торлар деб атасак бўлар.
Қарабсизки, биринчи торли
чолғу асбоби пайдо бўлди. Ги-
тара, скрипка, рубобу танбур
ҳам қа-
димда
ихтиро
қилин-
ган шундай
музыка
асбоби-
нинг
авлод-
лари-
дир.

Бир шингил боғдан, бир шингил тоғдан

Рим шоири Овидий На-
зоннинг башорат қили-
шича, Нарцисс исмли
йигит ов қилиб юриб,
тиник булоқ сувида ўз
аксини кўриб қолади.
Ўз ҳусн жамолига ўзи
ошиқ бўлади. Шу зайл
кўзгу вужудга келади.
Грек ихтирочиси Ар-
химед кўзгудан Ватан-
ни душмандан ҳимоя
қилишда фойдалан-
ган. Сиракўз шаҳрига
римликлар сув йўли
орқали бостириб келган-
да уларнинг қудратли
ёғоч кемаси улкан мис

кўзгуга туширилган
қуёш ёғдуси билан
куйдириб юборилган.

Эрамизнинг XIII асри-
га келганда киши қиё-

фасини бир оз аниқ-
роқ акс эттирадиган
кўзгулар ишлаб чиқа-
рилди. Лекин қабарик
тошойнадан ясалган
тиник кўзгулар вата-
ни XVI асрга келиб
Венеция бўлиб қол-
ди. Мурано оролида
кўли гул усталар на-
фис, чиройли кўзгу-
лар ясадилар.
Франция жосуслар-
и Мурано ороли уст-
аларидан биринчи
ёллаб олгач, XVII аср
бошида Францияда
ҳам кўзгу ишлаб чиқа-
рила бошланди.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҮМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:
Жаббор РАЗЗОҚОВ, Гулнора
ЙЎЛДОШЕВА, Хотам АБДУР-
АИМОВ, Икқилоб ЮСУПОВА,
Ладахон ЁҚУБОВ, Иноят
АБДУСОАТОВА, Суванатилла
ҚУЗИЕВ, Мукаррама МУ-
РОЛОВА, Феруза ОДИЛОВА.

«ЁШИҚТИСОДЧИ»
ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:
Музаффар ПИРМАТОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ,
Маҳлиё МИРСОАТОВА,
Гулнора МУҲАМЕДОВА.

IBM компьютерида терилди ва
саҳифаланди. Оффсет усулида
босилди. Ҳажми 1-босма табоқ
Буюртма — Г-0411.
46.496 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босилишга топширилган вақти 19.00
Топширилди — 21.00
Навбатчи Маъруф ЙЎЛДОШЕВ

• Руйхатдан утиш тартиби
№ 000137
• Манзилимиз: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
• Нашр курсаткичи: № 64563
• Телефон:
1-33-44-25
1-36-57-91
1-36-54-210

